

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

GLAD SKIDÅKERSKA I FISKARTORPSTERRÄNGEN, Sthlm

Foto: Text & Bilder.

I detta nummer:

Ledare:

BEREDSKAP —
YRKESUTBILDNING

●
PROBLEM FÖR
LANDSBYGDENS
LUNGSJUKA

D:r Bo Carstensen:

LUNGECHINOCOCC
— EN NYUPPTÄCKT
»LAPPSJUKA«

●
MÅLILLA SANATORIUM 25 ÅR

●
PRESENTATION
av tre aktuella
tuberkulosläkare

●
JULPRISTÄVLAN avgjord.
Förströelseläsning — Korsord
Schack — Patienternas spalt
Krönika

N:r 2 1940 (15 febr.—15 mars)

Pris 25 öre

Huvudkontor i Jönköping

Fonder: 16.000.000 kronor

BRAND-, ANSVARIGHETS-, GLAS-, INBROTTS-
OCH VATTENLEDNINGSSKADEFÖRSÄKRING

samt de kombinerade försäkringsformerna

Fastighets- och Villaägareförsäkring

Våra ombud återfinnas lättast i
RIKSTELEFONKATALOGEN
— Blå delens första sida —

STOCKHOLM

ALLM OLYCKSF. o. ANSVARFÖRSÄKR. A.-B. I ZÜRICH (Schweiz)
EUROPAS STÖRSTA ANSVARFÖRSÄKRINGSBOLAG

meddelar på förmånliga villkor
ANSVAR- AUTOMOBIL- TRAFIK-
OLYCKSFALLS- INBROTTS-
FÖRSÄKRING

Införda offert från

"ZÜRICH"s FILIALDIREKTION
Tel. 23 29 20 Birger Jarlgatan 8, Stockholm

MARIA HÄGGLUNDS

Köttextrakt — SOYA

Gammal välkänd skånsk tillverkning
— Utan Kryddor. —

Användes i Fackskolan för Huslig Ekonomi,
Uppsala, samt av framstående matlagningsex-
perter och hushållsskolor i landet. Koncentre-
rad. Dryg. Billig. HÅLLBAR. God och kraf-
tig. Soya är hjälp i varje hushåll. Säljes över
hela landet.

Inga spruckna putsytor mer om vid reivering användes
ARMERINGSMATTAN IDEAL

Armeringsmattan IDEAL är tillverkad av prima vassrör och galv.
trådduk och nedbringar reparationskostnaderna i avsevärd grad.

Stockholms Reiveringfabrik, K. M. Johansson
Norrullsgatan 34, Stockholm. Tel. 33 27 05.
Tillverka vanliga reiveringsmattor av högsta kvalitet. Utför gipsrörnings-
arbeten på entreprenad. Införda offert.

Ingenjörfirman

EDWARD LARSSON & C:o

Kungsgatan 44 — STOCKHOLM
Tel. 21 17 18, 21 24 33. Telegr.-adr.: Larscomp.

Leverera:

TRANSPORT- och SÄLLANLÄGGNINGAR.

Ljunglöfs Litogr. A.-B.

Igeldammsgatan 22
Tel. 23 37 50 STOCKHOLM Tel. 23 37 50

BOKTYCK - BLECKTRYCK - OFFSETTRYCK

Gott dricksvatten

erhåller ni säkrast genom brunnsborrning. Vi utföra borrh-
ningar efter vatten i såväl berg- som jordlager. Låt oss
lämna förslag på ordnandet av Eder vattenfråga.

Svenska Diamantbergborrnings A.-B.

Kungsgatan 44 STOCKHOLM Tel. 23 33 80

BETALD ANNONSPLATS

DAWID FORSBERG & C:o

(Inneh.: Ekenberg & Rydberg)

Solnavägen 109 Tel. 33 52 39, 33 76 99

Utländska träslag och fanér.

VID BEHOV AV: Papperspåsar, Omslagspapper och Bind-
garn m. m., vänd Eder med förtroende till

Akt.-Bol. CARL O. PALMGREN
PÅSFABRIK & TRYCKERI

Luntmakareg. 79, Stockholm. Tel. 30 40 50, 30 08 04, 30 88 50

A. Z. SELBERGS ÅKERI A.-B.

Stockholm — Ynglingagatan 4 — Telefon (växel) 23 05 10

Transporter av alla slag med hästar och bilar. Leverans av
grus och singel, sand och matjord m. m.

Gårdsrenhållning — Schaktningar —
Rivningar — Grävmaskinsarbeten.

Wald. Waldén A.-B.

Triewaldsgränd 2 Telefon 10 06 56

BYGGNADS- OCH
MÖBLERINGSMATERIAL

I bilägarnas tjänst
för lägre bilutgifter
— det är vårt program

BILÄGARNAS INKÖPSCENTRAL
BILÄGARNAS INKÖPSFÖRENINGAR

INFORDRA ANBUD A

MÅLERIARBETEN

Arbetet utföres omsorgsfullt. Endast 1:ma material användes.

Målerifirman **OLOF NILSSON A.-B.**
Kungl. Hovleverantör.

Kontor: Malmkillnadsgatan 45. Tel. 10 74 28
Verkstad: Luntmakaregatan 42. Tel. 20 30 80

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

FEBR. 1940

Utkommer en
gång i månaden
3:dje årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

Beredskap — yrkesutbildning

Lördagen den 2 mars samlas i Stockholm för tredje gången representanter för landets lungsjuka till överläggningar om gemensamma angelägenheter. De Lungsjukas Riksförbund håller nämligen då sitt andra årsmöte.

Tiderna äro bistra och minst av allt gynnsamma för de idéer och det program som vårt förbund arbetar för. Statsmakternas och icke minst allmänhetens intressen äro f. n. engagerade för helt andra ändamål — den *ytte* beredskapen: landets försvar, hjälpen åt Finland o. s. v. Man kan under sådana omständigheter icke påräkna det intresse för de lungsjukas problem, som sörvare möjligt under mera "normala" förhållanden. Socialvårdsfrågorna ha — vad statsmakterna beträffar — undanträngts för andra och "viktigare" problem. Allmänhetens intresse och offervilja för beredskapsfrågor m. m. har prövats till bristningsgränsen. Sådan är situationen f. n. — ytligt sett.

Men! Bör det egentligen vara så? Om man tänker efter, måste man svara nej! Problemet om sysselsättningen av den s. k. partiella arbetskraften t. ex. — och detta sammanhänger ju intimt med bl. a. de lungsjukas yrkesutbildning — har väl i själva verket aldrig varit så aktuellt som just nu! Beredskap — yrkesutbildning äro ju i och för sig två frågor, som sammanhänga så intimt, att de osökt kunna sammanslås till *en* fråga. Beredskap — det betyder bl. a., att man vid krig eller krigsfara mobiliserar, icke endast soldater, utan även civilt folk — yrkesmän, som ersätter dessa soldater, genom vilkas mobilisering stora tomrum uppstå på arbetsplatserna! Vilka kunna närmast komma ifråga, då det gäller att ersätta dessa utkallade arbetare, om inte just de medborgare, som av olika skäl icke duga till vapentjänst? D. v. s. bl. a. de partiellt arbetsföra, de lungsjuka, reumatiker, lytta m. m., vilka kunna ut-

bildas till olika yrken och därigenom effektivt hålla näringslivet i gång under tider, då dess arbetare anlitas för andra ändamål.

Man tycker, att detta borde stå så klart för var och en, icke minst för statsmakterna, att man icke ens skulle behöva orda härom. Men dock synes det vara så, att denna självklara sak i dessa tider *måste särskilt påpekas*. Bl. a. har Nationalföreningens mot tuberkulos förslag till ordnande av eftervården för de lungsjuka helt enkelt skrinlagts — utan att man observerat de goda förslag till yrkesutbildning av lungsjuka, som återfinnas däri. Om detta skett av förbiseende eller oförstånd är svårt att säga; det räcker, om man påpekar, att här begåtts ett stort misstag!

I samband med 1937 års arbetslöshetsräkning företogs vissa undersökningar för att belysa arbetslöshetsklientelets kvalitativa sammansättning. Resultatet av dessa undersökningar publiceras i andra delen av den redogörelse för arbetslöshetsräkningen den 31 augusti 1937 (Statens offentliga utredningar 1939: 24), som Statens arbetslöshetskommission på kungl. maj:ts uppdrag utarbetat i samråd med 1937 års arbetslöshetssakkunniga.

I det frågeformulär, som kom till användning vid räkningen, sökte man genom lämpligt formulerade frågor, utrona, om den arbetslöse på grund av lyte, försvagad hälsa eller ålderssvaghet haft svårigheter att få arbete. Utöver dessa frågor, som dels riktades till den arbetslöse själv dels till räknekommittén, företogs särskilda specialundersökningar för att utrona i vad mån de arbetslösa varit behäftade med tuberkulos, lyten e. d. På grundvalen av de uppgifter, som de arbetslösa själva lämnat och vilka kompletterats av räknekommittén, klassificerades de vid räkningen anmälda arbetslösa efter graden av *fysisk arbetsföret*.

Av denna undersökning framgår, att av de arbetslösa voro 82,2 proc. fullt arbetsföra, 14,2 proc. icke fullt arbetsföra (däribland en stor del tuberkulösa) och 3,6 proc. icke arbetsföra.

För att utröna i vilken utsträckning de arbetslösa voro behäftade med tuberkulos genomgicks dispensärernas register över personer, som stodo under dispensärernas tillsyn. Härvid konstaterades, att 544 vid arbetslöshetsräkningen anmälda arbetslösa tillhörde denna kategori. Vid arbetslöshetsräkningen hade 203 arbetslösa själva uppgivit sig lida av tuberkulos. Av dessa kunde emellertid 91 icke identifieras hos dispensärerna. Hela antalet konstaterade tuberkulosfall bland de vid arbetslöshetsräkningen anmälda uppgick alltså till 635, eller 2,4 proc. av samtliga arbetslösa. Enligt dispensärernas uppfattning skulle av de hos dem identifierade arbetslösa 53,0 proc. kunna betraktas som fullt arbetsföra, 28,5 proc. som partiellt arbetsföra och 15,6 proc. som helt arbetsoförmögna (för 2,9 proc. saknades uppgifter).

Dessa siffror tala för sig själva. I dessa tider är varje mer eller mindre arbetsföra man eller kvinna dyrbar eller borde åtminstone vara det!

Därtill kommer, att vid våra sanatorier finnes med all säkerhet ett stort antal, icke minst unga, män och kvinnor, som skulle — vid krig eller krigsfara — kunna fylla en plats i näringslivet. Denna omständighet blir än mera aktuell, om man betänker, att i allvarstider måste en stor del sanatoriepatienter (av vilka många voro i stånd att sköta ett lättare arbete) skickas hem från sanatorierna. Det gäller då främst icke bacillförande lungsjuka.

Vad som härovan sagts, må vara tillräckligt för att till full evidens belysa våra synpunkter. Vi ha helt enkelt icke råd att förbise denna sak.

Må vi uttala den förhoppningen, att De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte den 2 mars detta bistra år på sitt sätt skall väcka statsmakterna och den allmänna opinionen till besinning, när det gäller den nu så aktuella frågan: beredskap — yrkesutbildning.

Med uttalande av denna förhoppning och med önskan om en för oss alla fruktbar samvaro under De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte 1940, hälsa vi härmed dess deltagare välkomna till Stockholm och till förhandlingarna.

Johannes Paulsen.

Tuberkulosvården. Medicinalstyrelsen har bestämt att statsbidraget till Gotlands läns landsting för driftkostnaderna vid barnsanatoriet Rävlanda från 1 januari i år skall utgå för endast 10 vårdplatser.

Hälsovårdsnämnden i Göteborg har påpekat hos medicinalstyrelsen, att av de 50 vårdplatser på sanatoriet, som Gotlands läns landsting åtnjuter driftskostnadsbidrag sedan 1938, endast 10 nu äro belagda medan samtliga övriga 54 platser disponeras av hälsovårdsnämnden. Styrelsen har därför beslutat sådan ändrad fördelning av statsbidraget, att Göteborg får statsbidrag för 54 platser mot tidigare 14 medan Gotlands län endast får 10 platser.

Falsterbokanalen flyttar på sanatorium. Den planerade Falsterbokanalen, som kommer att bli av stor betydelse för landet, tvingar Ljungsätters kustsanatorium, som tillhör Malmöhus läns landsting att flytta till annan plats. Kanalen genom Falsterbonäset kommer nämligen att sopa bort alla byggnader på sanatorieområdet utom de allra äldsta som inrymmer ekonomibyggnader. Den stora sommarpaviljongen med sina 7 sängar, kök och matsalar samt isoleringspaviljongen ligga just i kanalens stråk. Av de 105 sängplatser, varöver sanatoriet förfogar, bli blott 20 kvar.

Men kanalen tar mera, den tar hela den stora öppna solplatsen mellan sanatoriet och kusten, över vilken den lilla järnvägens bensinlokomotiv brukade transportera de sjuka ner till den 180 meter breda badstranden, som också slukas upp. De kvarvarande byggnaderna av sanatoriet ligga inklämda mellan bebyggda tomter, så att en utvidgning på platsen knappast är tänkbar. Därtill kommer som kanske viktigaste tvångsmotiv för Ljungsätters slopande det förhållandet, att både nu under byggnadsarbetena och även för framtiden den ostörda ro och stillhet, som är ett av de verksamaste läkemedlen, helt visst försvinner från detta hörn av näset. Dessutom skulle det bli mycket riskabelt att ha fyra, fem tjog nyfikna barn lekande intill kanalbrinken.

Svensk apparatur vid the-forskning i Amerika. Arbetet på att närmare utröna tuberkelbacillens kemi fortgår för närvarande på flera fronter. Det häromåret inledda samarbetet mellan forskare i Sverige och U.S.A. står här hemma under ledning av professorerna Tiselius och The Svedberg och bedrives i U.S.A. vid Philadelphia, Yale och Columbia Universities. Det förtjänar nämnas, att man även i Amerika använder av professor Tiselius utexperimenterad svensk apparatur.

Svenska nationalföreningen mot tuberkulos understöder den del av arbetet, som bedrives vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala och närmast utföres av dr Widström.

Apelvikens kustsanatorium. I årets statsverksproposition begär k. m:t riksdagens medgivande att till föreningen Kustsanatoriet Apelviken må utgå statsbidrag med högst 13.500 kr. för installation av en magnetsångpanna. På grund av den nuvarande statsfinansiella situationen är socialministern däremot ej beredd att påkalla medel för uppförande av inredning av det planerade bostadshuset vid kustsanatoriet.

Problem för landsbygdens lungsjuka

Få lungsjuka torde, när sanatoriekuren är slut, sakna problem och bekymmer. Detta gäller inte minst dem, som ha hemortsrätt på landsbygden. Ur en synpunkt är ju landsbygden att föredraga framför städer och större samhällen, nämligen ur "luftsypunkt". Luften i en skogsbygd t. ex. är ren och hälsobringande. Men detta är också i många fall den enda förmånen. Låt oss i fortsättningen något skärskåda de problem, vilka lungsjuka på landsbygden ha att brottas med.

För det stora flertalet av bröstsjuka på landsbygden torde bostadsfrågan vara det största problemet. Väl finnas de, som exempelvis äga eller bruka jord. För dem bör bostaden ur utrymmessynpunkt inte innebära några svårigheter. Men i gengäld ha de andra problem att lösa såsom drifts- och bärighetsmöjligheter. Några yngre finnes också, som utan tyngande omsorger blott ha att återvända till ett föräldrahems trygga famn. De flesta, som lämna sanatoriet, stå dock i ansvar inte blott för sig själva utan även för familj eller närstående. För dem kan bostadsfrågans lösning bli bekymmersam och svår.

I allmänhet får man räkna med, att den hemvändande sanatoriepatienten behöver ett rum, vilket han ensam får disponera. Både ur hygienisk och medicinsk synpunkt är detta att föredraga. Men inte alltid tillåter lägenhetens utrymme detta. Och att finna en ny bostad kan stundom vara omöjligt. En lungsjuk är sällan någon önskvärd hyresgäst. På landsbygden finnes inte heller några lägenheter att välja på. Stundom kan inte ens en fattigvårdsstyrelse med bästa vilja tillfredsställande ordna saken.

En annan kategori äro de, som kanske tidigare köpt eller ärvt en liten stuga. Att äga ett eget litet hem kan synas tryggt och gott, men även i sådana fall kan finnas problem. Stugan kan vara för trång. Den kan vara förfallen och i behov av reparation. Var skall den sjuke i en sådan situation få pengar till utvidgning eller till att avhjälpa nödvändiga brister? Är kommunen villig eller ens skyldig hjälpa?

Visst är det kommunen, som närmast bör giva ett handtag, då hjälpbehov av olika slag göra sig gällande, men på landsbygden är i allmänhet hjälptilldelningen ganska åtstramad. Många kommuner ha dåligt skatteunderlag. Andra åter snåla av ingrodd vana. Har en hjälpsökande någon liten förmögenhet investerad i en om än bristfällig lägenhet, kan det vara svårt att stundom vinna förståelse och erhålla hjälp. Omgivningens inställning till den sjuke betyder också mycket. Avsamsamhet gör sig ofta gällande. Den hemvändande sanatoriepatientens behov av fortsatt vila ha många även svårt att fatta. Bedömd efter sitt mestadels

uppgödda utseende, förklaras han som lat av oförstående medmänniskor!

Få eller ingen, som inte själv provat förhållandena, betänker väl heller, vad det för landsbygdens konvalescenter betyder, att de av en eller annan anledning nödgas bo ensligt och ocentralt. Vem tänker på deras hemforsling av livsförnödenheter? Kanske de ha halva milen till samhälle och affär. När så krafterna äro små, är det inte gott att själv så ofta nå handelsplatsen och än värre att själv transportera hem vad som för livets nödtorft kräves. När fruarna i affärens närhet få sina varor hemskickade med springpojken, får den långt ifrån boende själv sörja för hemforslingen. Men priset, han får betala, är detsamma. Inför någon barmhärtig granne får konvalescenten sedan ödmjuka sig och tigga om bistånd med varornas hemforsling. Och allt kostar pengar. Hemtagning av varor, resor, mjölk, ved och andra produkter. Möjligen är det hyran för äldre lägenheter ute på landsbygden, som ställer sig något billigare. Men då det gäller understöd, både statlig pension och kommunal tilldelning, erhåller konvalescenten ute på landsbygden mycket mindre, än vad hans medkamrat i staden får uppbära. Med den prisutjämning, som numera inträtt mellan stad och landsbygd, då det gäller livsförnödenheter, är det i högsta grad oskäligt, att landsbygdens sjuka i underhåll skall erhålla så pass mycket mindre än samma kategori i staden.

Av vad som ovan anförts, torde framgå, att för tbc-konvalescenten på landsbygden ligger stor fara i, att vad sanatoriekursen uppbyggt, lätt blir raserat genom ansträngningar och stapatser, vilka han måste utstå vid anskaffandet av det nödvändigaste. Vintertidens snöhinder kan även vålla stora påfrestningar och besvär. Att vid sjukdomsfall med feberstegring denna årstid behöva göra långa resor till läkare har sina vådor. Att kalla ut läkare för att få en flaska medicin blir också kostsamt. Så förhalas tiden och sjukdomen förvärras. Inte ens den friska luften kan sedan uppväga och reparera vad genom dröjsmål eller överansträngningar skadats och ohjälpligt förstörts. Detta är livets hårda kamp i en av dess många former. Och i aldeles särskild grad gäller detta ensamstående sjuka. Är därtill konvalescenten en man, blir situationen än mer problematisk. Sällan tillåter väl hans ekonomi att anställa huslig hjälp. Att på landsbygden få köpa en eller flera lagade måltider pr dag ställer sig mestadels omöjligt för en lungsjuk. Många skäl tala därför: bacillskräck, lanthemmens otillräckliga arbetskraft samt inte minst konvalescentens begränsade tillgångar. Aterstår alltså blott för honom att på egen hand söka

tillreda det enklaste i matväg liksom att i hemmet upprätthålla den nödvändigaste hygien. Det säger sig själv, att endast de till fysik och psyke mera stabila hålla ut någon längre tid med sådana förhållanden. För de andra blir det sanatoriet på nytt eller — ålderdomshemmet.

Vad vore då att önska i denna invecklade fråga? Jo, konvalescenthem — helst ett hem i varje kommun — centralt beläget och med lägenheter för såväl familjer som för ensamstående. Här skulle sjuka familjefäder inte behöva frukta avhysning för sin sjukdoms skull, här skulle ensamstående lättare kunna skaffa sig varor och själv kunna ordna sin matlagning eller också ha möjligheter att få köpa sina måltider å matservering eller eventuellt få intaga dem å ett möjligen närbeläget ålderdomshem. Konvalescenten vore ändå en fri man, han finge själv disponera sin tid och han finge möblera sitt rum med egna möbler. Vad som kanske vore mest värdefullt är, att konvalescenten genom centralare boningsort även kunde finna någon chans till att bidra till sin försörjning. Den ledande tanken i all sjukbehandling är ju, att patienten skall återbördas till samhället som en i möjligaste mån arbetsför individ. Tuberkulosklienteleutsikten ha i detta hänseende ofta tätt sig mörka. Inte så, att den återvändande sanatoriepatienten inte skulle vilja arbeta. Nej. Men krafterna äro stundom inte så stora, och så givts det helt få eller inga tillfällen till arbete. Ingen vill ha en icke prima arbetskraft och ingen gör sig besvär med att utfundera en sysselsättning, där konvalescenten med sina förminskade krafter dock till en del skulle kunna göra sig gällande och vara till nytta.

Med en någorlunda välbelägen bostad skulle många tuberkuloskonvalescenter kunna göra en icke obetydlig insats till hjälp till sin försörjning. Skolagning, sömnads-, trädgårds-, reparatörs- och skrivarbete kunde prövas. Någon lämplig affärs- eller agenturverksamhet kunde även passa. Bostadsfrågan och bostadens läge är dock den vitalaste av alla problem. Konvalescenthemmet, pensionärshemmet är drömmen, framtidsmålet.

Låt oss då se närmare på saken. Skulle inte ett konvalescenthem för varje socken (eller för flera mindre kommuner i förening) i en åter ljusnande framtid bli verklighet? Jo. Många gånger uppföres det byggnader till mindre nytta och till långt mindre ädla uppgifter än vartill ett konvalescenthem får tjäna. Finge hjärtats röst tala och krass penningpolitik och karriärsjakt gjorde sig mindre gällande i kommunala institutioner, skulle mycket vara annorlunda. Just för ett dylikt ändamål kan man efterlysa en i vår annars mörka tid stundom uppflammande ljusstråle — donationer! En ensam jordevandrades dröm och längtan lyser oss till mötes i en dylik handling. Sällan skulle väl en donation kunna givas till vackrare ändamål än ett konvalescenthem — ett hem där hälsa och livslycka åter finge byggas upp. Sällan skulle väl en givare ihågkommas och välsignas som den, vilken med sin gåva skapade eller hjälpte till att bygga ett hem åt de av tuberkulosen gisslade och hemlösa.

Gustaf Carlsson.

Den nya tuberkuloslagen

1914 års tuberkuloslag är som bekant fr. o. m. innevarande års början ersatt med en annan förordning. Medan den förstnämnda lagen allenast omfattade regler för lung- och struptuberkulosens samhällseliga bekämpande inbegripas i den nya förordningen alla former, stadier och lokalisationer av tuberkulos, dock icke kvarstående tecken av påtagligen läkt sådan, såsom kalkhårdar på röntgenbilder eller förtjockningar (svålar) i lungsäcken eller tidigare genomgången lungsäcksinflammation.

Enligt den nya förordningen äger läkare hänvisa för tuberkulos misstänkt för vidare undersökning till dispensär, vars läkare skall vara specialist på området och där undersökningen är kostnadsfri. Denna bestämmelse, som icke torde äga sin tillämpning i något annat land, kan väntas få stor betydelse i kampen mot den farliga sjukdomen. En annan viktig nyhet är den plikt att till vederbörande dispensär anmäla varje nyupptäckt fall av tuberkulos, som ålagts läkarna. Man hoppas härigenom kunna åstadkomma en tillförlitlig morbiditetsstatistik, samtidigt som man väntar att anmälningsplikten skall underlätta uppspårandet av smittokällor, varigenom det blir möjligt att genom lämpliga åtgärder förhindra ytterligare smittospridning.

Vid varje dispensär skall föras en förteckning över alla till anmälda, med tuberkulos behäftade personer, vilka stadigvarande vistas inom dispensärens verksamhetsområde. I dessa register skola anteckningar göras om dödsfall, flyttning och tillfrisknande. Tillsammans komma dessa dispensärregister att utgöra grunden till en så tillförlitlig kunskap som möjligt om tuberkulosens sjukdomsfrekvens (morbiditeten) i landet. Anmälan till dispensär måste ovillkorligen följas av undersökningar och åtgärder i den sjukas hem till förekommande av vidare spridning av smitta. Samtliga den anmäldes familjemedlemmar eller andra med denne samboende skola genom dispensärens försorg utan dröjsmål undersökas, bostaden i görligaste mån saneras, åtgärder för barnens skydd vidtagas m. m. Samtliga dessa åtgärder äro något för den svenska anmälningsplikten säreget. Undantag från skyldigheten att påkalla dispensärens ingripande i ett hem, där en tuberkulosjuk vistas, kan förekomma därest en annan läkare, som vårdat den sjuke, förklarat sig villig övertaga ansvaret för att erforderliga åtgärder vidtagas samt att rapport därom enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär av honom avgives till dispensären.

Vägrar någon att underkasta sig läkareundersökning har läkare att hänvända sig till hälsovårdsnämnd, som äger förordna, att personen skall på nämndens bekostnad undergå läkareundersökning. Vägrar han fortfarande kan nämnden hos polismyndigheten begära handräckning för beslutets verkställande.

Förordningen innehåller vidare en del bestämmelser angående hälsovårdsnämnds och barnavårdsnämnds skyldighet att medverka till vidtagande av åtgärder mot tuberkulosmittans spridande. Hälsovårdsnämndens åliggande i detta hänseende hänför sig till kontroll över tillverkning och försäljning av livsmedel och barnavårdsnämnd skall noggrant tillse att fosterbarn komma i åtnjutande av tillfredsställande vård och upp-

Åttioåring

Överläkare Torkel Horney.

Den sista februari fyller sanatorieläkaren, doktor Torkel Horney, Mörsil, 80 år.

Född i Sundsvall och tillhörande en gammal, känd norrländsk släkt, återvände han, efter studier vid Uppsala universitet, där han avlade med. lic.-examen 1890, till sitt älskade Norrland, där han verkat större delen av sitt liv och helt ägnat sig åt tuberkulosvården.

Som grundläggare till och läkare vid Mörsils sanatorium, vårt lands första sanatorium för lungtuberkulos, har dr. Horney kommit att stå som en föregångsman, förverkligande en form av tuberkulossjukvård som med tiden visat sig vara den bästa och under senare decennier vunnit en allmän efterföljd i hela vårt land.

Vid 80 års ålder brukar en människa vanligen passera en milstolpe i sin tillvaro, som obönhörligen pekar bort från ett gagnrikt, verksamt liv, och oftast giver oss bilden av en grånad och trött jordevandrare. Doktor Horney är undantaget från regeln. Något som alla äro villiga att erkänna, vilka sett denna rörliga och raka herre gå rondan på sitt sjukhus eller vid ratten på sin bil, med god fart, glida ut på de jämtländska, backiga vägarna för att besöka sina patienter. Med ett levande intresse för sitt kall och en beundransvärd vitalitet står jubilaren mitt uppe i sitt arbete, lugn och gemytlig, vänsäll men bestämd, en personlighet att vörda och sätta lit till.

Hans pliktrogna läkarverksamhet har hindrat honom från att ägna sig åt allmänna angelägenheter, men han följer med intresse dagens skiftande företeelser. Hans gedigna bildning och hans strövtåg i musikens och litteraturens värld, när han söker vila och vederkvickelse från arbetet, har danat honom till en god och förstående bedömare av livets växelrika spel. En genomkultiverad man är doktor Horney, med allt vad som ligger i en dylik karakteristik, och en för lidande människor varmhjärtad och uppoffrande läkare.

På högtidsdagen kommer säkerligen jubilaren att bliva

Femtioåring

Överläkare O. Stendahl.

Den 21 februari fyller överläkaren vid Hålahults Sanatorium, Anders Olof Stendahl femtio år. Född i Ockelbo, Gävleborgs län, valde han redan vid unga år den bana, som skulle bli hans livsuppgift. Man kan säga att dr. Stendahl har läkarekallet i blodet. Fadern är nämligen förre provinsialläkaren And. M. Stendahl. År 1913, vid 23 års ålder alltså, avlade S. med. kand. examen och fem år senare, eller 1918, blev han med. lic. Efter tjänstgöring vid olika sjukhus åren 1918—1926, tillträdde han han sistnämnda år överläkarebefattningen vid Hålahults Sanatorium, vilken post han fortfarande bekläder. Det förtjänar nämnas, att dr. S. åren 1931—1938 även varit verksam som dispensärläkare vid S:a Bergsl. dispensär.

Doktor Stendahl är ingen offentlighetens man; han gör sin gärning i det tysta. Av naturen rikt begåvad, har han en sällsynt förmåga att vinna det inte alltid lätthanterliga klientel, en sanatorieläkare har att handskas med. Därom kunna säkert alla vittna, som haft förmånen att vårdas vid Hålahult under hans utmärkta regim. För patienterna är han inte bara läkaren — vetenskapsmannen, utan även rådgivaren — vännen, som alltid räcker en hjälpande hand så vitt möjligt är. Han ger sig alltid tid att lyssna till de sjukas önskemål och bekymmer, vilka han så långt, det i hans förmåga står söker bifalla och lindra. Ett sanatorium är ju ett rike för sig och i det rike, som heter Hålahult, regerar doktor Stendahl med mild, bestämd och kärleksfull hand. Dessa egenskaper har gjort honom "rasande" populär och avhållen av de sjuka och säkert skola många f. d. och nuvarande patienter, jämte en stor vänkrets, sända honom en tacksamhetens hälsning på hans högtidsdag, med en uppriktig önskan om ännu många års gagnarik verksamhet. *Moje.*

föremål för hyllningar, icke blott av nuvarande utan ock av forna patienter, vilka liksom många vänner i hans hembygd önska giva uttryck åt sin erkänsla och tacksamhet. *Fz.*

Kalmar läns sanatorium i Målilla 25 år

Kalmar läns sanatorium i Målilla fyller i dagarna 25 år. Det invigdes nämligen den 10 januari 1915 efter ett långt förberedelsearbete, och den 22 februari togos de första patienterna under behandling.

Kalmar läns norra landsting beslöt 1909 att för en kostnad av 75,000 kr. uppföra en sjukstuga för 50 tuberkulossjuka i Målilla, där kommunen upplät fri skogsmark. Södra landstinget beslöt i stället uppföra fyra sjukstugor med 25 vårdplatser i varje i Nybro, Högsby och Mönsterås samt på Öland. 1911 hölls på initiativ av förste provinsialläkaren dr P. Block ett sammanträde med båda landstingens kommittéer, som därvid enades om att föreslå landstingen uppförandet av ett för såväl norra som södra länsdelen gemensamt sanatorium med 100 vårdplatser på den av Målilla kommun till förfogande ställda skogsmarken. De båda landstingen beslöt i enlighet därmed. Förslagsritningar uppgjordes av arkitekt R. Hjort i Stockholm och kostnadsberäkningen slutade på 380,340 kr., vartill kom 25,000 kr. för inredning och utrustning. Arbetet igångsattes i mars 1913 och i januari 1915 invigdes sanatoriet. Den totala byggnadskostnaden var 443,000 kr. Patientantalet har ökats oavbrutet under årens lopp: 1921 till 124, 1924 godkändes sanatoriet för en beläggning av 142 patienter, 1927 beslöts en tillbyggnad för 100 vårdplatser och denna blev färdig 1930 och

Överläkare W. Mascher.

kostade 387,341 kr. Nu kunde 237 patienter vårdas på sanatoriet. 1931—32 uppfördes personalhus och 1937—1938 moderniserades maskinhuset och en ny maskincentral samt tvättinrättning tillkom.

Väntetiden för de sjuka innan de kunde beredas plats på sanatoriet var på 1920-talet ungefär fem månader, men 1938 kunde den nedbringas till 20 dagar.

Den första överläkaren var med. lic. J. Norfelt, som 1919 efterträddes av dr Carl Fürst, vilken 1935 avgick och efterträddes av nuvarande chefsläkaren dr Willi Mascher.

Målilla sanatorium,
"slottet i skogen".

Om Lungechinococc

En förut ej beaktad relativt vanlig
norrländssjukdom

Av Överläkare B. Carstensen

Var och en som sysslat med fiske eller rensat fisk, har nog då och då stött på fiskar, som i levern haft gulvita vätskefyllda blåsor. Dessa blåsor äro dynten, ett slags larvstadium till en i människans tarm levande bandmask (binnikemask). Om en människa äter en sådan fisk i ofullständigt kokt tillstånd t. ex. gravad, får hon binnikemask. Fisken å sin sida blir infekterad av de ägg, som med masksjuka människors avföring kommer ut i vattendragen, där fisken lever. Vår binnikemask måste alltså vid sin förökning passera ett dyntstadium i fiskorganismen.

Hos hunden förekommer stundom en liten binnikemask: blåsmasken (*taenia echinococcus*). Hunden har själv föga obehag av denna mask, som vid sin förökning måste passera ett dyntstadium i idisslarnas (nöt-kreatur, får, ren) eller människans organism. — Därmed blir den farlig för människan och husdjuren.

Med en masksjuk hunds avföring kommer 10-tusentals maskägg ut och förorenar hundens päls, kreaturens bete och ev. även människans grönsaker, hennes händer och kanske hennes husgeråd. När dessa ägg kommer ned i idisslarens eller människans tarmkanal, löses "äggskalet" upp, och en liten larv blir fri. Denna arbetar sig in i tarmväggens blodkärl och föres med blodet ut i vävnaderna. Där sätter den sig fast, oftast i levern eller i lungorna. Precis som en av människans bandmaskar bildar dyntblåsor i levern på vissa fiskar! Dessa dyntblåsor tillväxa undan för undan och kunna nå betydande storlek. Insidan av blåsväggen är beklädd med små korniga bildningar, som se ut som små myrugg. Dessa bildningar, scolices, äro i själva verket den blivande tarmparasitens huvud. Om en hund får tag på en renlunga, som bortkastats just för att den innehöll "vattenblåsor", får hunden i sig dessa tusentals "maskhuvuden", vilka i dess tarm växa ut till nya bandmaskar*). Vi förstå härav hur masken fortlever

*) Jag har av representanter för samefolket hört, att de själva aldrig vid slakterna ge sina hundar delar av slaktdjurens utan att först koka dem. De finländska uppköparna, vilka som bekant ofta anställa verkliga storslakter, kasta däremot bort sjuka lungor och dylikt, vilka genast hundarna kasta sig över. Detta är ett missförhållande, som borde beaktas och beivras av lappväsendets målsmän.

Överläkare B. Carstensen.

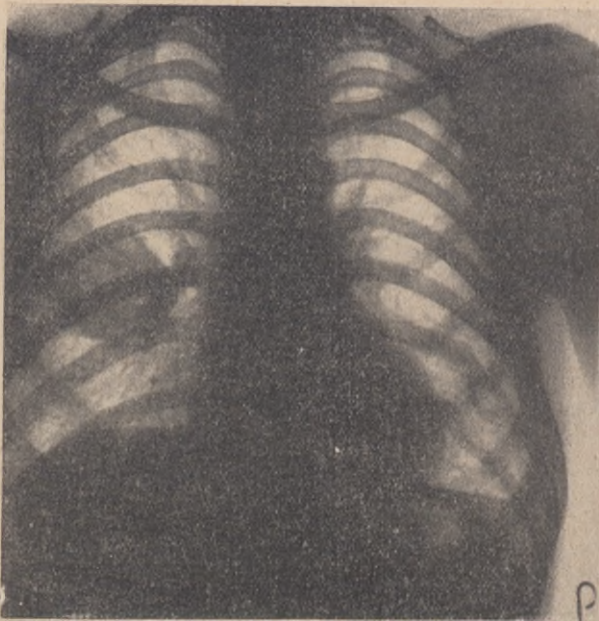
och sprides. Hur människan infekteras förstå vi också lätt av det sagda, då hundens päls och nos äro förorenade med maskägg och då den med sin avföring, som innehåller otaliga maskägg, smutsar ned kring husen, i gräsmattor, trädgårdsland o. s. v.

På vissa platser i världen är denna mask mycket vanlig. Vanligast är den i Argentina och Australien, där man har stora boskapshjordar, som delvis vaktas med hjälp av hundar. I dessa trakter bli också människorna ofta infekterade, och ekinokokk-sjukdom är här mycket vanlig.

Även i Sverige har man då och då sett fall med ekinokokk-blåsor i levern, och redan 1911 visade Dr. Simon i Stockholm, att de flesta fallen man hittills sett i landet kommit från Norrland. Sjukdomen har emellertid ansetts som mycket sällsynt, och endast något enstaka fall per år har iakttagits. Egendomligt nog har före 1938, mig veterligen, icke något fall ekinokokk inom lungorna konstaterats i landet. Kännedomen om sjukdomsbilden vid lungekinokokk och våra möjligheter att diagnosticera denna sjukdom hava därför varit bristfälliga.

I april 1938 diagnosticerade vi vårt första fall av lungekinokokk i Sandträsk. Vi började då studera sjukdomen och fick upp ögonen för dess karaktäristiska symptom. Sedan dess har inte mindre än ett 30-tal fall konstaterats här. Detta visar, att sjukdomen ingalunda är ovanlig utan måste tvärtom anses ganska utbredd i våra trakter. Vi ha vidare konstaterat, att sjukdomen är synnerligen spridd bland renarna. Med kännedom om lapparnas levnadssätt och intima samliv med sina hundar, förstå vi också, att det framförallt är lapparna, som drabbas av sjukdomen. De flesta fallen ha också konstaterats bland lappbefolkningen. Man kan säga, att vi upptäckt en ny "lappsjuka". Men även bland kustbygdens lantbefolkning äro ekinokokkfall konstaterade. Således måste blåsmasken finnas hos vissa hundar även i kustbygden, och dyntblåsor av och till förekomma även bland nötboskapen där. (Det skulle vara av stort intresse att få veta, om vid slakt stora vattenblåsor i slaktdjurens organ skulle iakttagas. Jag passar därför på att uppmana personer, som i le-

Oskadad echinococc-cysta i höger underlob.

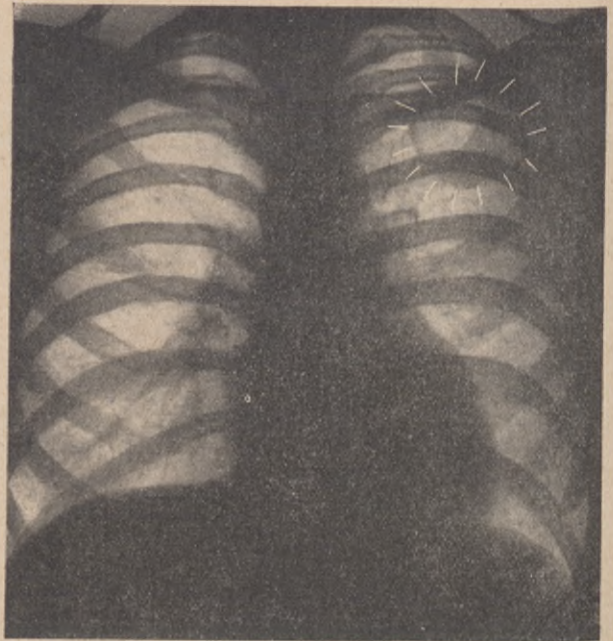
vern eller lungorna på slaktdjur konstatera dylika blåsor, att underrätta mig därom och allra helst skicka mig en bit av ett dylikt organ med innehållande blåsor.)

Av det ovan nämnda om blåsmaskens spridnings-sätt och förökning följer, hur man bör göra för att skydda sig mot infektionen och för att om möjligt utrota masken: hundar, som misstänkas ha mask, böra undersökas av veterinär och om blåsmask påvisas, är det säkrast att döda hunden. Vidare bör renlighet och försiktighet i förhållandet till hundar alltid iakttagas. Om misstänkta "blåsor" iakttagas i organ från nötkreatur, får eller ren, bör på inga villkor hundar utfordras med dessa organ i rätt tillstånd. Om de sjuka organen kokas ordentligt, är det däremot ingen fara för hunden att förtära dem.

Jag övergår nu till att något beröra symptomen och diagnosen av lungekinokokk.

En ekinokokk-blåsa tillväxer mycket långsamt och ger i början inga symptom alls. Säkert kan en människa i flera år gå med en ekinokokk-blåsa i lungan utan att hon märker det. Några av våra fall ha upptäckts vid röntgenundersökning av subjektivt friska skolbarn. Småningom uppkommer vissa obestämda symptom: håll, stickningar i bröstet, hosta och ganska ofta blodhosta. Detta är alltså symptom, som likna dem vi finna vid lungtuberkulos. Dessa symptom kunna uppkomma även vid en oskadad och okomplicerad ekinokokk-blåsa på lungan. Vid undersökning kan man i dessa fall finna följande, som leder till diagnosen av sjukdomen.

Röntgen-undersökning visar en rundad väl avgränsad förtätning i ett för övrigt normalt lungfält. Detta måste genast leda till misstanke på lungekinokokk. Men även körtelskuggor, tumörer, avgränsande utgjutningar m. m. kunna ge samma bild. För att vara säker om diagnosen fordras alltså ytterligare belägg.

Cysta i vänster överlob (sjülvläkning).

Nu är det så, att i organismen bildas specifika motgifter — antikroppar — mot den främmande parasiten och organismen blir överkänslig (allergisk) gentemot parasitens avsondringsprodukter.

Om man på en ekinokokk-sjuk person i huden insprutar en ytterst liten kvantitet sterilt ekinokokk-blåseinnehåll, uppstår en rodnad och svullnad på denna plats. Provet tillgår på samma sätt och grundar sig på samma fysiologiska lagar som tuberkulinprovet. Denna hudreaktion är specifik, och är den positiv visar den, att den undersökte har eller nyligen haft ekinokokk-blåsor någonstades i organismen.

Vidare kunna de specifika antikropparna i blodet påvisas med den s. k. komplementbindningsreaktionen. Denna grundar sig på samma principer, som Wassermanns reaktion för syfilis.

Med hjälp av dessa specifika reaktioner kunna vi alltså bevisa, om vår ekinokokk-diagnos är riktig.

Jag har hittills endast nämnt de rätt magra symptomen vid en oskadad, okomplicerad ekinokokk-cysta. Om blåsan brister, få vi helt andra och ofta mycket våldsamma symptom. Om blåsan brister till ett luft-rör, uppkommer en våldsam hostning, patienten "håller på att storkna", hostar upp oftast tunnflytande, gulaktig vätska, (blåsans innehåll!) ibland uppblandat med hinnartade slamsor (blåsväggen!). Mikroskopiskt kunna stundom typiska delar av parasiter påvisas i upphostningar. Han blir starkt allmänpåverkad med stark sjukdomskänsla och feber. Ibland uppträder nässelutslag. Oftast tydes denna sjukdomsbild som lunginflammation. Symptomen avklinga oftast efter några dagar eller någon vecka och utan röntgenundersökning eller de specifika reaktionerna blir fallet aldrig rätt diagnosticerat. Om parasitblåsan helt har upphostats, kan en spontanläkning ske. Säkert händer detta oftare än man vet, och många "lunginflammationer" i Norrbotten äro säkert misstolkade lungekinokokk.

Aktuellt ansikte

Med. Dr. G. Neander.

Svenska läkarsällskapet har med hedersledamotskap hyllat doktor Gustaf Neander för hans livsverk i kampen mot tuberkulos.

I tre decennier har Neander varit en av de främsta i den kampen, skriver Västerbottens Kuriren i en artikel med anledning av utmärkelsen. Han började den redan som ung läkare. Gustaf Neander är född 1874, tog studenten och läste medicin och blev färdig med sin läkarexamen 1908. Samma år blev han provinsialläkare i Antnäs i Norrbotten. Vid den tiden var tuberkulosen den allvarligaste folksjukdomen, som årligen skördade 11 å 12,000 dödsoffer i vårt land, och Antnäs var ett av de svårast tuberkuloshärjade distrikten.

Doktor Neander trädde från början i kontakt med Nationalföreningen mot tuberkulos som hade funnits några år, och blev ledare för dess socialhygieniska försöksverksamhet i Norrbotten. Några år senare, 1913, blev han ännu mer direkt engagerad i antituberkuloskampen, ty då förordnades han som över-

läkare vid Norrbottens länssanatorium i Sandträsk. Och 1916, slutligen, kallades han att leda arbetet på tuberkulosens bekämpande i hela landet, i det han blev generalsekreterare i Nationalföreningen mot tuberkulos och föredragande för tuberkulosärenden i Medicinalstyrelsen. Den posten har han hållit sedan dess, och med framgång. Dödligheten i tuberkulos, ehuru ännu allvarlig nog, är numera mindre än hälften av vad den var, då doktor Neander begynte sitt livsverk.

1905 uttalade en av landets ledande tuberkulosläkare detta omdöme: "Vi få aldrig tuberkulosen ur världen förrän vi få varje hem i sanitärt avseende tillfredsställande med ytterst noggrann renlighet, med tillräcklig sol och med frisk luft i alla boningar." Det har sedan visat sig vara ett mycket gott recept, men tyvärr kan det inte ordinerats på annan väg än folkupplysningens. Men just i det fallet har Nationalföreningen och dess oförtrutna ledare doktor Neander utrett stort verk. Genom föredrag, tidningsartiklar och småskrifter har han bearbetat opinionen. Genom bildandet av länskommittéer och lokalföreningar ha intresserade på alla håll i landet enrollerats i antituberkulosarbetet. Ja, även den stora allmänheten har dragits med — de välkända "välgörenhetsmärkena", som vi sätta på våra brev, bära Nationalföreningens röda patriarkkors och ge den ett välkommet handslag i dess arbete.

Även dispensärverksamheten, den andra stora organisationen mot tuberkulos, har ursprungligen startats av Nationalföreningen, som sedan alltjämt genom propaganda, rådgivning, kurser för dispensärsköterskor o. s. v. främjat dispensärarbetet.

Under de tre decennier doktor Neander arbetat på sin post, har han fått se många verksamma medel mot folksjukdomen tas i bruk: Jacobæus' "torakoskop" för lungoperationer och Calmettes tuberkuloserum äro de viktigaste. Folkhygien har också tagit jättesteg framåt. För varje år minskar antalet fall i tuberkulos, och dödlighetskurvan är på väg nedåt. Ännu återstår dock — ej minst i övre Norrland — mycket att göra. Gustaf Neanders namn bör vara känt och hans föredöme bör vara manande för var och en av oss.

Vid Uppsala universitets 450-årsjubileum 1927 blev Gustaf Neander medicine hedersdoktor. 1934—35 var han ordförande i Svenska läkarsällskapet, där han alltså nyligen blev korad till hedersledamot.

De Lungsjukas Riksförbund håller som förut nämnts — sitt årsmöte i Stockholm den 2 mars. Årsmötet tager sin början kl. 11 f. m. och lokal är A. B. F., Bryggaregatan 8.

Dagen före, fredagen den 1 mars, sammanträder förbundsstyrelsen, De Lungsjukas Eftervårdskommitté.

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

Stockholm

Läkerol

Den
gör
Er
gott!

EN DAG

Av
ELD

Genast jag kom ut förstod jag att det var något på tok. Min nattsömn hade varit dålig, och jag hade fått äta frukost i rasande fart och halvspringa till stationen med en skära från rakningen vid ena mungipan. Det bästa var att ta skogsvägen, och det gjorde jag. Först när jag kommit upp på den märkte jag att jag glömt handskarna, och det var kallt som farao. Då stack jag handen under rocken, som Napoleon, varvid en ytterrocksknapp lossnade och blev hängande på tre trådar. Det var en tidsfråga när den skulle ramla.

Med ett halvt öga på knappen och händerna i fickorna ilade jag vidare. En gång halkade jag och föll ordentligt — man balanserar illa med händerna i fickorna — men gudskelov, inga allvarliga skador.

Nu var jag framme på landsvägen och fortsatte i full fart mot stationen. Då kändes det med ens så löst om foten — ett kängsnöre hade gått.

Nu förstod jag med ens vad det var frågan om, bet ihop tänderna och kutade vidare med slängande kängsnöre.

När jag pustande satte mig till rätta i kupén just som tåget gled ut fick jag en underlig förnimmelse i korsryggen, trevade dit med en hand, jovisst. Hängseltampen hade gått till sina fäder.

Jag var emellertid fast besluten att kämpa ut denna dag, eftersom jag hade ett viktigt ärende i staden — jag skulle hämta pengar i ett brev på arbetsplatsen och skriva en viktig sak till en person.

Medan tåget susade fram började jag fundera över hur det kan komma sig att somliga dagar äro fullständiga skräckdagar. Är jag en slarvig människa? Frågan måste anses med hm besvarad, men även om så är: inte råkar en slarvig människa ut för så många olyckor på en gång. Vädret var fult, och mitt emot

mig satt en flicka som var avskräckande ful och läste en vecko-tidning med en fullkomligt avskyvärd bild på. Detta går icke att förklara på naturlig väg.

När tåget kom till Stadsgårdenstationen vandrade en ung man med långsamma steg och allt längre och längre byxor upp för trapporna till toaletterummet, som var upptaget.

Efter väntan blev jag i tillfälle att reparera hängslestroppen med en gordisk knut och ordna kängsnöret. Nu var jag lugn som en delinkvent under franska revolutionen, tog en spår-vagn och åkte till mitt arbete, beredd på vad som hälst.

Strax utanför platsen där jag strävar mötte jag en mäktig chef och hälsade. När jag hälsade märkte jag att hatten satt bakfram, så att jag fick vända den mitt för hans näsa. Han log misstänksamt.

— — —

Det fanns naturligtvis inga pengar. Jag gitte knappast fråga. Förmodligen hade tåget de sänts med spåret ur, en värdebrevbärare fått slag eller en postsäck blivit stulen.

Filosofen Tirolius påstår att sådana dagar som denna måste finnas och att de befodra själens tillväxt och hälsa.

Förut har jag inte trott honom, men då jag på gatan strax efteråt blev påkörd av en gubbe med en pappkartong under armen, som med hes röst frågade:

— Inga kängsnören i da? Hängslestroppar? Knappar? En kam? Då förstod jag att det måste ligga något däri och köpte för en krona av gubben.

Detta paket tappade jag förstas på obegripligt sätt på hemvägen.

VISA.

Handen bryter sitt sista bröd
någon viskar: "Din vän är död.

Han har flugit så långt som hans vingar när
med blom och blad ha vi prytt hans hår.

Nu bor han därborta där skyarna bor
du får komma till honom, när du blir stor.

Han skall vänta på dig i tusende år
han skall aldrig glömma din kind, ditt hår.

Han skall vänta på dig till seklernas slut
han skall bida din ankomst när tiden går ut."

Himmelen flamar så bittert röd.
Säg är du levande, säg är du död.

Har du kropp som förtärs, kan ditt hjärta förstå.
Eller slocknar din längtan ut i det blå.

Är det sant att jag smyckas i silverflor
för att möta dig käraste. När jag blir stor?

Ester Sjöblom.

Om Lungechinococc . . .

Forts. fr. sid. 10

Dr. Carstensen studerar röntgenplåtar.

kokkfall. Flera av våra fall ha visat ett förlopp som det ovan skildrade.

Om ekinokock-blåsan brister till lungsäcken, kommer blåsinnehållet och luft från lungan ut i lungsäcksrummet. S. k. spontanpneumothorax med varbildning i lungsäcken uppkommer. Tre av våra fall ha sjuknat på detta sätt. Man måste då genom ett kirurgiskt ingrepp öppna och dränera lungsäcken. De tre fall, vi här har haft, ha behandlats på detta sätt och äro nu friska.

Om en till luftrören brusten ekinokock-blåsa ej fullständigt upphostas eller blir infekterad, få vi bilden av varbildning i lungan (lungabscess). Om en sådan ej får sakkunnig kirurgisk behandling i tid utbildas en kronisk lungcystor (kronisk pneumocystor), som med största visshet äro rester efter gamla ekinokock-blåsor.

Sammanfattningsvis uppträder lungekinokokken enligt min erfarenhet under följande huvudformer:

- 1) oskadad ekinokock-cysta (avslöjas genom röntgen och de specifika reaktionerna);
- 2) spontan, fullständig uttömning via luftrören "spontan hydatoptys";
- 3) spontanpneumothorax med empyem (till lungsäcken brusten cysta, luft och varbildning i lungsäcken);

4) infekterad mer eller mindre ofullständigt tömd cysta (bilden av en lungabcess);

5) kronisk lungcysta (rest efter en ofta flera gånger infekterad och småningom mer eller mindre tömd cysta).

Samtliga konstaterade fall av lungekinokokk böra opereras, utom de som fullständigt upphostats och de kroniska lungcystorna. De senare kunna dock bli nödvändiga att operera, om de fylla sig med var eller på annat sätt ge svårare symptom. Oftast ge de dock ej så svåra besvär, att de motivera den vid dessa fall svåra och allvarliga operationen. De övriga skola som sagt opereras, och operationen synes varken vara svår eller vidare riskabel. Samtliga fall, som vi sänt till operation, ha överstått ingreppet väl; de ha ej tyckt att operationen varit svår, och de äro nu friska.

Det skulle glädja mig, om denna lilla, mycket ofullständiga uppsats kunde bidra till att sprida kännedom om ekinokock-sjukdomen. Våra iakttagelser på Sandträsk under sista året ha visat, att det är en sjukdom av ganska stor betydelse för såväl befolkningen som för renskötseln i Norrland, ett förhållande som ej tidigare beaktats.

Den nya tuberkuloslagen . . .

Forts. fr. sid. 6

fostran. Bestämmelserna i lungsotslagen till förebyggande av smitta genom mjölk och andra mejeriprodukter hava så till vida skärpts att läkareintyg om frihet från smittan tuberkulos, som förut haft giltighet ett helt år, nu icke får vara äldre än 30 dagar före anställningens början.

I huvudsaklig överensstämmelse med ett stadgande i den gamla lagen föreskrives att person, som är behäftad med smittsam tuberkulos, icke må tillträda anställning att sköta barn eller såsom amma. En nyhet är att inom sjukvårds- och vissa andra anstalter åtgärder skola vara vidtagna för att personer, som äro behäftade med smittsam tuberkulos skola hållas avskilda från övriga å anstalten vårdade eller intagna. Sängkläder etc., som begagnats av smittförande tuberkulossjuk, få icke utlämnas till annan. Läkare har ålagts anmälningsplikt m. m. när en tuberkulossjuk avlidit och noggranna bestämmelser gälla smittrening efter en tuberkulossjuks död — såsom förhållandet även var i den gamla lungsotslagen — men ävensom vid hans avflyttning samt i de fall den sjuke annat än för kortvarig undersökning intagits å vårdanstalt.

Glada melodier —
Vackra inspelningar på

Sonora
— den svenska skivan

I musikaffärerna **1.95**

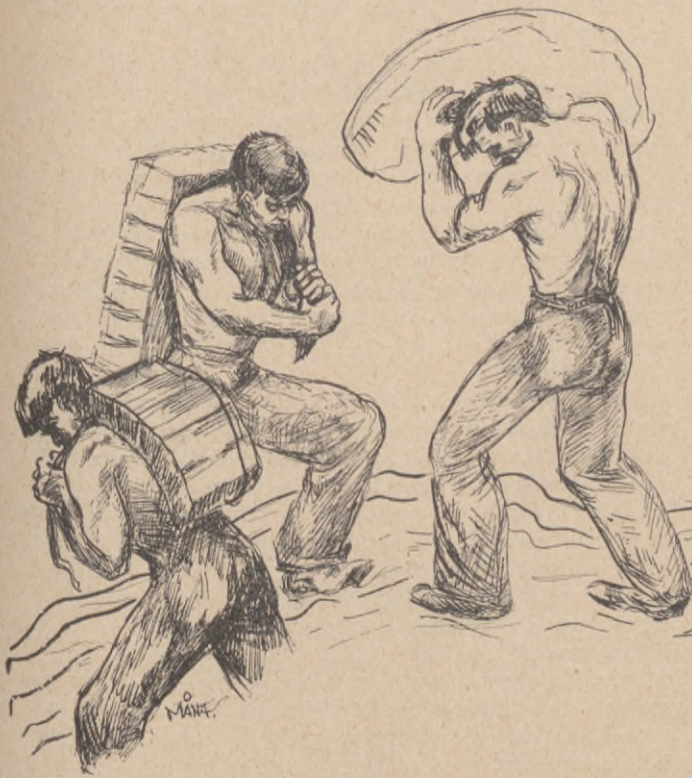
Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

SOLENS SON.

av

Herbert Malmback.

Med släpande steg kom luffaren gående uppför backen. Han höll händerna djupt nerstickna i byxfickorna och armarna tätt tryckta intill kroppen, axlarna uppskjutna och huvudet nerdraget mellan dem, som om han sökte gömma sig i sig själv mot regnet. Ett tröstlöst grått regn, som föll från den tröstlöst grå himlen, vätte igenom kläderna och kylde inpå skinnet, droppade och droppade från träd och buskar, slirade i vägens hjulspår, samlade sig i groparna och löste upp det leriga väggruset till en klabbig massa, som fastnade vid skorna, sög dem fast och följde med i stora klumpar, när de lyftes upp.

Uppkommen på backens krön satte sig luffaren på en sten vid väggkanten och kurade, fast han frös, så tänderna skallrade mot varandra. Han hostade ihåligt och hårt, snörvlade, hostade och spottade. Han kände sig så oändligt trött och matt. Och så frusen!

Den förbannade kylan!

Inte ens den långa uppførsbacken hade hjälpt honom att få upp kroppsvärmen. Kylan utifrån och kylan inifrån! Han kände det som om det kalla regnet strilade tvärs genom hans kropp, grävde rännilar däri härs och tvärs och trängde undan blodet och fyllde ådrorna — — och omkring hjärtat och under skulderbladen samlade det sig i stora polär. Stora, kalla polär.

Därtill var han hungrig. Skälvande hungermatt.

På nära två dygn hade han ingenting fått att äta; och ingenstans hade han sluppit in under sista natten utan måst traska och gå, traska och gå i det strilande, kalla regnet.

Det var en ny, okänd landsända han kommit in i. Ett flackt, trist land med ogina människor, som slog igen sina dörrar mitt för hans näsa, så fort de förstod i vilket ärende han kom, och tussade hundarna på honom och lovade honom stryk och svart-sjöskjuts och överöste honom med okvädingsord. Ingen hade en beta bröd till övers; och för stall- och ladudörrar hängde stora, odyrkbara lås.

Hur långt sträckte sig detta förbannade land?

Skulle han vända?

Vände han, blev det ett dygns svält-tramp till.

Skulle han fortsätta?

Han tog upp en handfull grus från vägen, plockade ur de små stenarna och kastade bort gruset. Sedan lät han stenarna glida mellan fingrarna ur hand i hand några gånger. En del föll på vägen. De han fick kvar i handen räknade han — blev det udda, skulle han fortsätta. Blev det jämnt antal, skulle han vända.... Ett.... två.... tre.... fyra.... trettionio.... fyrtio.... fyrtioett.... fyrtiotvå.

Fyrtiotvå, fyrtiotvå! mumlade han några gånger, slängde stenarna och steg upp från stenen. Men just som han skulle ta första steget tillbaka utför den långa backen, skar ett hest tjut genom luften. En ångvissla vid någon fabrik någonstans i närheten och åt det håll han varit på väg.

Skulle han ändå hålla fast vid att vända?

Han tog upp en handfull grus från vägen och började plocka ur de små stenarna, men slängde alltsammans och luskade iväg åt det håll varifrån tjutet hörts.

Med hatten på nacken och armarna i svaj strök han framåt vägen sjungande med spräckt, snurvriven stämma en gammal folkvisa:

Här haver jag min åker, här haver jag min äng.

Här haver jag bäddat min brudesäng .....

Vägleran klafsade om hans skor, vars hål och spruckna sömmar spottade och sörplade vatten. Genom hattbrättet och utför nacken och ryggen strilade svart vatten, men det bekom honom inte längre någonting. Ty snart skulle han få värma och torka sig mot en glödande ugn och kanske få följa med någon hem att äta varm mat och dricka varmt kaffe. Mat.... värme.... sova.... sova!

Vägleran klafsade om
hans skor. . .

Han bölade visans sista strof och tog upp en ny:

”.....
Bonde sa till pigan sin:
gå och mjölka mina kor
medan jag giver luffarn ett par skor
.....”

Efter en stund fick han sikte på tre skorstenar, som stack upp över skogstopparna, och strax därpå var han framme vid fabriken, som var omgärdad av ett högt plank med trenne taggtrådar löpande överst. Han följde planket tills det slutade mot en fabrikslänga, som låg inklämd mellan en kanal och en bergknalle med en martall överst på krönet som en tofs på en topp-luva.

Fabrikslängan, vars ena halva låg utanför planket, gav luffaren en vision av något konstbesynnerligt jättedjur, en bastard av kamel och ko. Dess tak var här och där insjunket i meterdjupa svackor, en niopucklig jättekamelrygg, och takpannorna var mossiga, trasiga och helt borta på stora flak eller lågo huller om buller kringkastade av vinden. De bukigt buktiga väggarna påminde om en kalvtung ko's våm, och de stora fönstren liknade regelbundna smutsfläckar på våmen... smuts från omåkadé bås och dystänk från kärnmarker.

Fönstren!

Någon gång i tiden hade de säkert fyllt den uppgift de var ämnade till, men rutorna var för länge sedan utslagna och ersatta med tjärpappbitar eller rostiga plåtflak, som slängde och skramlade; och de få glasrutor, som fanns kvar, var belagda med ett tjockt lager komposita av döda flugor, spindelväv, sot och allsköns smörja.

På den yttre gavelväggen fanns en stor fyrdelad dörr, och ut genom den löpte en brygga bort till ett tjugo steg längre ner mellan kanalen och bergknallen liggande stort skjul, ett magasin.

I dörren till magasinet stod fyra karlar och hängde med händerna i byxfickorna.

”Moss, moss!” hälsade luffaren med en gest av handen upp mot hattbrättet.

”Gomorn!” hälsade karlarna igen med buttert tvära röster och stirrade nyfiket misstänksamt på främlingen, som såg sig nyfiket omkring.

”Får man komma in till ugnarna?” frågade han.

I detsamma tjöt ångvisslan. Frukostrasten var slut, och männen skyndade in i fabriken utan att vidare bry sig om luffaren, som dröjande följde efter dem.

Han blev stående innanför dörren och kisade med ögonen ansträngande sig att se genom ångorna och dimman, som böljade fram och åter därinne, sjönk ner som ett täckelse över golvet, bolmade upp sig i vidunderliga formationer och virvlade om för vindpustar, som svepte in genom dörrar och väggspringor. Genom töcknet skimrade de elektriska lamporna som vita punkter med strålgloria omkring — — riktiga Jungfru-Maria-glorior i tyskt oljetryck.

Mitt på golvet och i rad efter varandra stod svarta jätteskepnader. Mellan dem skyndade män om varandra suddiga i dimman likt vålnader. Med ens kvälde ett helveteslarm mot honom. Jätteskepnaderna fick liv. De började sucka och brumma, slamrade och klapprade, smällde och dunkade och sprutade gnistor i kaskader. De våmiga väggarna runkade och jorden skalv under jättarnas tunga slag.

Ur en mörk massa utefter vänstra långväggen slog lågor fram, än nära uppe vid dörren än längre ner i rummet.

Rostugnarna!

Över järnhögar och mellan kärror, pelare och traverskättningar letade sig luffaren försiktigt bort till den närmaste ugnen.

Tre man arbetade vid ugnarna. En fraktade fram järnstyckena med hjälp av en travers i taket, en annan, rostaren, långade in dem i ugnarna med en i en kätting från taket hängande lång tång och tog ut dem igen vitglödgade och gnistrande, och en tredje fraktade dem bort till någon av hamrarna.

Det var skönt varmt invid ugnen, och luffaren var nära att somna, där han gjort bekvämt för sig i vrån mellan ugnen och ytterväggen. Han hade fått fatt i en liten tomlåda och satt sig på den med ryggen mot ugnsväggen, som nästan brände.

När rostaren matat ugnarna fulla med järnstycken och slagit till luckorna, kom han bort till luffaren och tittade medömmande på honom.

”Dä ä' fäll int' så roligt å gå på luffen så härs års?” sa han.

”Nej, att klappa landsvägen är inget nöje”, bekräftade luffaren.

”Ett sånt väder”, fortsatte rostaren”. Och så kan dä väl bli magert mä maten iblann?”

”Och ingenstans att sova!” suckade luffaren med sömngt sludrande röst.

”Nä-ä, ingenstans att sova!” Och rostaren tittade tankfullt ut i luften medan han stoppade sin pipa. Halvvägs till munnen med pipan slog honom en tanke.

”Du, du kan kanske få arbete här!” sa han.

”Arbete!”

Luffaren ryckte till och rätade upp sig men sjönk strax åter slött samman och sludrade: ”A-arbet-e . . . a . . . r . . . b . . . e . . . t . . . e!”

”Ja”, vidtog rostaren ivrigt, ”dom ska ta in några man nu. Fråga ”Verkis”, när han kommer, å han kommer snart nu.

Han stack tillbaka pipan i blusens bröstficka utan att ha fått sig ett enda bloss och skyndade bort och började långa ut vitglödgade, gnistrande järnstycken ur ugnarna.

*

LUFFAREN somnade, där han satt i vrån. Det dröp och ångade av hans kläder; smutspölar bildades omkring hans fötter i det torra stoftet på golvet. Frossbrytningar ristade honom då

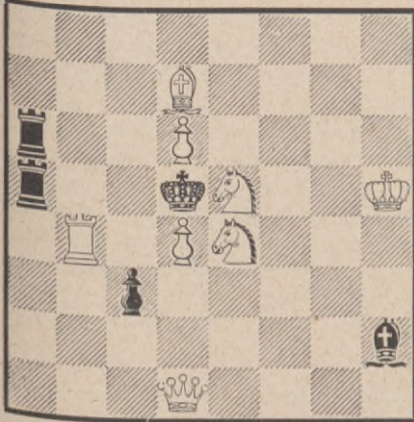
Forts. å sid. 21

Schackspalten

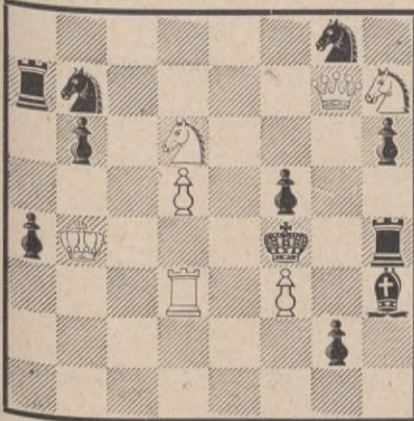
Red. av E. Lundin.

PROBLEM n:r 30. E. Kubbel.

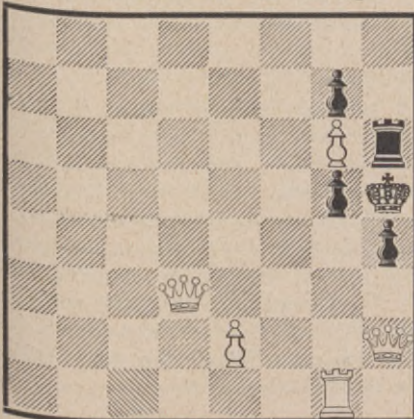
Matt i två drag.

PROBLEM n:r 31. L. Cimburek.

Matt i två drag.

PROBLEM n:r 32. W. Rudolph.

Matt i tre drag.

PROBLEM n:r 33. E. Erlin.

Vit: Kf1, Dc6, Tc5, Se2, f7, La6, Bf6, h3.
Svart: Ke4, Dd5, Sc7, Ba7, e3.
Matt i två drag.

PROBLEM n:r 34. E. Palkoska.

Vit: Kh7, Dd5, Ta8, b3, La4, f6, Bc2.
Svart: Ka2, Da6, Bb4, f7.
Matt i två drag.

PROBLEM n:r 35. I. Smutny.

Vit: Kf3, Te8, Lg1, h3, Se5.
Svart: Kd6, Bc7.
Matt i två drag.

LÖSNINGAR.

Problem n:r 24: 1. Kc7.
" " 25: 1. Dd4.
" " 26: 1. Dg1.
" " 27: 1. Sb7.
" " 28: 1. Dd1.
" " 29: Rättelse: vit dam på e8,
ej d1. Lösning: 1. Dd3.

Brevlåda: E. R.: Problemet för lättlost, desstom får man inte schacka i första draget!

Korrespondensparti med en första klass schackspelare önskar E. Ryd, Sanatoriet, Spenshult, avd. C.

Använd vid korrespondensschack förbundets korrespondenskort, som kosta kr. 1:— pr 100. Rekvireras genom inbetalning å postgiro 3973.

Keres besegrade Euwe

Keres vann matchen mot Euwe mycket klart och välförtjänt om än med de knappa siffrorna $7\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$. Redan före sista partiet var estländarens seger säkrad. Det började föga lovande för Keres, som sedan de två första partierna blivit remi förlorade två i följd. Ännu när halva matchen avverkat ledde ex-världsmästaren med en poäng. Därefter synes dock Euwe ha kommit in i en svaghetsperiod, han förlorade hela tre partier å rad. Ingen av spelarna torde ha varit i bästa form. Keres var själv förvånad över sin seger, då han hade känt sig trött efter den långa Sydamerikatur-nén. Euwe förklarade sig inte nöjd med sitt spel i flera partier. Anmärk-

ningsvärt är att endast tre partier blevo remi samt att så många 1. e2—e4-partier förekommo — det förra måhända på grund av det senare!

Vi återge här matchens tolfte parti, ytterligt logiskt genomfört av vit.

Retis spelöppning.

Spelat i Amsterdam den 10 jan. 1940.

Keres.

1. Sg1—f3
2. c2—c4
3. e2—e3
4. Lf1×c4
5. 0—0
6. b2—b3
7. Lc4—e2
8. Lc1—b2
9. a2—a4

Euwe.

- d7—d5
- d5×c4
- c7—c5
- Sg8—f6
- a7—a6
- b7—b5
- Lc8—b7
- Sb8—d7
- Dd8—b6

Detta dåliga drag är hela orsaken till svarts snabba förlust. Efter 9.—, b5—b4 har svart däremot ett bra spel.

10. a4×b5 a6×b5
11. Tal×a8 Lb7×a8
12. Sb1—a3 La8—c6
13. d2—d4 e7—e6
14. d4×c5! Lf8×c5
15. Sf3—d4 Lc5×d4

Tydiligen tvunget; det hotade ju S×c6 jämte L×b5.

16. Dd1×d4 Db6—b7
17. Dd4—b4 Sf6—d5

Ej L×g2 för 18. S×b5.

18. Dd4—d6 Sd5—e7
19. Tf1—c1 b5—b4

Nu — tio drag för sent! — gör b5—b4 bara det hela värre.

20. Sa3—c4 Se7—f5
21. Dd6—f4 Lc6×g2

Det fanns inget försvar. Om 21. —, Ld5 så 22. Sd6†, S×d6. 23. D×d6, och det hotar bl. a. La6 jämte Te8†.

22. Sc4—d6† Sf5×d6
23. Df4×d6 Uppgivet.

Han: ..... Dessutom var jag med i kriget mellan engelsmän och Zulunegrer.
Hon: — Så ni säger! På vilken sida då?

Etter ANNAT

Julpristävlan avgjord!

Då detta läses äro alltså samtliga pristagare i "Status julpristävlan 1939" kora-de! Prisen har högtidligen sammanträtt vid en kopp kaffe å redaktionen och med räknemaskinens hjälp räknat poäng och deltagare.

Notarius publicus var möjligen förhindrad deltaga — detta kan dock icke med bestämdhet påstås, eftersom han inte blev tillfrågad — men prisnämnden var icke desto mindre i hög grad opartisk och rättvis. Den bestod av förbundsordföranden och "Status" redaktör samt såsom representant för "allmänheten" tecknaren Gösta Bjelkebo, "Albins" pappa. De båda senare av nämndens bisit-tare hade medtagit resp. fruar, dels för kaffets skull, dels därför, att Hennes Majestät Kvinnan som bekant är inkarnationen av Rättvisan! Och framför allt är ju Fortuna av kvinnligt kön!

Så vidtog den högtidliga akten, och därvid befanns,

att nr 4 å "tävlingsprogrammet", nämligen "Vetenskapliga artiklar och därmed sammanhängande frågor" fått den högsta sammanlagda poängen.

Det först öppnade "tävlingsbrevet" som hade en 4:a för denna punkt, be-fanns vara insänt av herr Vilgot Johansson, Ringvägen 131 II, Stockholm. Herr Johansson tillerkändes så-lunda första pris 25 kr.

Efter samma princip blev andre pris-tagare herr Arne Wikström, Söderby Sanatorium, avd. VI, Uttran (10 kr. i pris). Tredje och fjärde pristagare, som erhålla 5 kr. vardera i pris, blevo herr

Tage Apell, St. Ekebergs Sanat. Axvall och Martin Gustafsson, Liljerum, Sävsjö.

Femte t. o. m. åttonde pristagare

(Tidskriften Status gratis under år 1940) blevo: Fröken Edith Welander, Söderby sjukhus XI 14, Uttran, hr Bertil Forsström, Vegagatan 33, Sundbyberg, herr Emil Åhs, Sanatoriet, avd. I, sal 1 B, Arvika och herr Tore Törnqvist, Gärdhem, Hillared. Den sistnämnde tycks särskilt vara gynnad av "Fru Fortuna" eftersom han samtidigt erhållit tredje pris för "Julkorsordet 1939"!

Resultatet

av vår pristävlan får anses gott ur många synpunkter. Näst efter punkt 4 (Vetenskapliga artiklar om tbc etc.) hade punkt 1 (ledaren och andra sociala artiklar) erhållit högsta sammanlagda poängsumman. Samma poängsumma antecknades för punkt 3 (notiser om tuberkulosen och dess bekämpande etc.) Därefter synes "Patienternas spalt" vara mest populär och därefter i nämnd ordning "Eko ur pressen", "Korsordet", "Ett och annat-sidan" och novellerna (de båda senare samma poängtal). Härefter kommer "Humoresker och kåserier", följt av "Schackspalten". Dikter och "andra pristävlingar" komma långt ned på "prislistan" och som "jumbo" kommer (till vår stora belåtenhet) "Sanna berättelser ur livet"! Dylig spaltfyllnad har visserligen hittills aldrig förekommit i "Status" och torde inte heller komma att göra det, men vi togo med den på matsedeln "för att göra det hela svårare".

I fråga om "särskilda önskemål", som anges på tävlingsförslagen, äro dessa av de mest skiftande slag. Sålunda tror t. ex. förste pristagaren — för att nu börja med honom! — att "korrespon-

dens mellan pojkar och flickor via "Status" skulle intressera". — Nå, det tro vi nu också. "Korrespondens mellan pojkar och flickor" ha troligen intresserat ända sedan den tid, skrivkonsten uppfanns. Men huruvida "Status" bör engageras i sådana äventyr — ja, vad säger läsarna själva?

"Tack för 'Status' — den är utmärkt", och dylika uppmuntrande tillrop återfinnas f. ö. i mängd å de rader, som äro avsedda för "de särskilda önskemålen". Och vi tacka givetvis tillbaka — för tack-samheten!

En annan deltagare vill ha en orientering om, vad den nya tuberkuloslagen innebär. En sådan hade vi visst redan förra året, då det slutliga förslaget till riksdagen förelåg, men icke desto mindre finns en ny artikel i ämnet redan uppsatt. Frågan är bara, när vi få plats med den. Kanske i detta nummer eller nästa — vi få se!

"Status" bör gå den gyllene medelvägen",

framför allt behålla karaktären av "fack-tidskrift", skriver "åttonde pristagaren", Tore Törnqvist i Hillared. "Bör behandla de lungsjukas sak", skriver E.K.-ledamoten Rune Johansson, Hessleby i samma anda. Och Alfred Karlsson i Lia framhåller, att vetenskapliga artiklar om tbc. uppskattas mycket också av icke tbc.-sjuka". Samtliga dessa herrar ha nog mycket rätt — men har inte det litterära inslaget också sitt berättigande? Om inte annat så i egenskap av motvikt mot "de sanna berättelserna ur livet" vilka (som jag själv haft tillfälle konstatera) slukas på sanatorierna?

Om denna smakförsämrande litteratur skriver förresten herr Thorild Landström, Mo, Lögdeå fullständigt riktigt: "Låt oss först och främst slippa dessa sanna berättelser ur livet och från hela världen som det finns så gott om i den övriga veckopressen och månadsmagasinen". Ja, herr Landström kan vara lugn — se ovan!

Slutligen

vill herr A. Johansson, Spenshult, ha ett lätt och ett svårt korsord, mera bilder från sanatorier samt prenumerationsans-skaftningstävlan. Och herr Björkander samma adress, har liknande önskemål.

Allt detta skall övervägas. En sak är viss: vi skola som hittills göra allt, vad i vår förmåga står att göra "vår egen tidning" så läsvärd som möjligt. Och i den mån det är möjligt, söka tillfredsställa alla smakriktningar.

Juan.

ALBIN: Skall fotograferas.

PATIENTERNAS SPALT

Slädparti vid Målilla

Målillapatienterna på slädparti.

Det var nu länge sedan "Status" läsekrets fick något livstec-
ken från Målilla; men vi vill nu berätta litet smått och gott
om vad "sig tilldragit haver".

Julen med allt vad därtill hörer gjorde ju även här sitt intåg i
slutet på förra året — med snö och kyla. Och som vintervädret
för ovanlighetens skull varit efterhängset hela januari, så har
önskemålet om ett slädparti för patienterna blivit allt mer ak-
tuellt, och "nöjeschefen" har fått den ena förfrågan efter den
andra om denna populära åktur. Alltnog, "nöjeschefen" ste-
gade en dag in till höga vederbörande med en vördsam hem-
ställan om att ett slädparti ordnades. Chefen ställde sig välvil-
lig till förslaget och den 26 januari var dagen inne, då vi skulle
ut och se oss omkring i "civilisationen", efter (för de flesta)
flera månaders bortavaro från densamma. Efter frukost an-
lände det ena "åket" efter det andra, och patienterna kommo
ned för stora trappan liknande uppstoppade korvskinn. Det
var säkert ganska tomt i klädkåpen sedan alla klätt sej, och
någon hallkappa fanns nog heller inte kvar på sanatoriet!

Sedan 80-talet deltagare embarkerat de nio skjutsarna, blevo
vi vederbörligen kontrollerade av husmor att vi hade tillräck-
ligt med filtar med oss. Det fanns ju några, som med tanke
på "klövrets" värme förbisett detta med filten, men detta re-
parerades på husmors befallning. Därefter gick startskottet
för en tvåmilafärd över Gårdveda till Rosenfors mejeri, där vi
bjödös på varm mjölk med bullar och ost, som hade en stry-
kande åtgång. Därefter ställdes hemfärden genom Emmenäs
och Målilla kyrkby.

Att det var en imponerande syn för eventuella åskådare för-
står man av "Tino"-teckningen här ovan. Och "allsången"
saknades inte heller, ty i en av slädarna syntes allsångshäftena
krampaktigt fasthållna i de behandskade händerna. Men tack
vare den glada bjällerklangen kunde de närmaste "grannarna"
inte uppfatta, vilken sång som approvades. För säkerhets skull
stämde man upp "En sjöman älskar havets våg...". I en av
slädarna syntes ordf. Holmbergs mer eller mindre vackra men

sympatiska ansikte dyka upp ur ett klädbylte och svänga med
kameran som en stridsyxva över huvudet. Det undrades sä-
kerligen, vad som nu skulle bli av.. Jo, i en präktig kurva
trädde kameran i verksamhet och den vackra bilden var ett
faktum.

Vid halvåtattiden voro vi hemma igen och det var säkerligen
ingen som ångrade denna lilla tripp "ut i naturen". Kraften i
hurraropen för slädpartiets körkarlar vittnade om detta.

Vi vilja även i tidningens spalter tacka såväl de, som ställt
skjutsar till förfogande som även Rosenfors mejeri för för-
plägnaden — samtliga ha visat förståelse för vårt behov av
förströelse och omväxling.

G—g och E—d.

Från Kolmården

Att "Den snöiga Nord är vårt fädernesland" svävar man inte
i minsta tvivelsmål om, när man skådar ut över Kolmårdesko-
garnas vita sagoprakt. Lik en skimrande mantel har snön brett
sig över land och vatten, dolt allt mörkt och naket, och förlä-
nat alla ojämna konturer utsökt harmoni. Nästan varje dag
singla lätta, mjuka flingor likt ulltottar genom rymden och
bilda nytt tillskott till det gnistrande överflödet. Det är svårt
att avgöra, när skogen är som vackrast, i sol- eller månlyus.
Att vandra på de smala stigarna en strålande vinterdag är en
underbar upplevelse.

Snön knarrar under fötterna, buskar och träd äro camoufle-
rade av det gnistrande snötäcket, och över det hela strålar en
sol, som kommer snön att glimma som av milliarder kristaller.
Här och där löpa mjuka skidspår. På söndagarna liknar Kol-
mården ett Åre i lilleputtsformat. Stånkande pustar förmid-
dagståget in, försenat, som det anstår varje verkligt sportlag,
och ut väller en ström av ungdomar i färgrika dräkter, som
efter åtskilligt sökande lyckats finna just sina polletterade ski-
dor. Under skratt och glam störta de ut och ta' de vita do-
mänerna i besittning. Nog svider det en hel del i en skiden-
tusiasts hjärta, när man ser skaran försvinna med spänstiga
glid, och man själv får förflytta sig i en fordom oanad snigel-
takt. "Om Du finge låna ett par skidor, inte vore det väl då
så farligt att bara stå nedför en backe", hörs en lockande
röst, antagligen tillhörande en svansbeprydd individ, i mitt öra.
"Bara stå och se, om Du klarar kröken!" Det bättre och säm-
re jaget kämpar ett slag, men naturligtvis segrar det förra. Är
verkligen inte mitt inre mer välisciplinerat efter så lång tuk-
tan i denna hårda skola? Anden försöker nog vara villig, men
se, köttet...

Bråviken har också frusit till, det händer minsann inte varje
år, och de, som särskilt uppskatta detta, är Vikbolandets bö-
nder. En lång kavalkad av slädar med muntert pinglande
bjällror ringlar sig över isen och försvinner upp i de stora

skogarna för att vända åter lastade med timmer. Medarna gnissla, hästarna frusta, bjällrorna hörs vida omkring...

Men om Kolmårdsskogen är underbar i solljus, är den helt enkelt betagande i månens trolska sken. Jag står i sanatoriets fönster och stirrar ut i den ljusa natten. På den mörka pälsen har månens lykta tänts, omgiven av små darrande stjärnor, och sänder nu ned kaskader av glittrande silverstrålar, som ger en vision av ett ändlöst böljande hav, där vågorna locka med långa, hemlighetsfullt djupblå skuggor. Litet längre bort står skogen, mörk och majestätisk. En vild längtan att rusa in i denna förtrollade sagovärld griper mig. Bara vandra. Långt därinne sitter säkert kung Bore på sin tron av klaraste iskristall och regerar sitt väldiga rike. Än härskar han suveränt över jorden, än har inte minsta lilla värtecken varslat om hans kommande abdikering. Nej, det tjänar inget till med dessa tankeutflykter, tillbaka till den grå verkligheten och ner i sängen, som vänligt välkomnar mig med varma värmepäsar. Värmekrusen, ja, som man förr föraktfullt rynkas på näsan åt och betraktat som "gammal-fröken-rekvisita" men nu mångdubblat välsignar. — Nu ligger vi alla i våra resp. sängar, klockan är över nio, och tystnaden gör en ansats att svepa sitt dok över salen. Men då lösas i stället våra tungors band. På dagen är det mer oroligt, patienterna äro spridda för himmelens vindar, nu äro alla samlade, nu är tiden obegränsad, och nu är rätta stunden att idka en givande samvaro.

Det hela börjar med en viskande konversation, stämmorna måste höjas så ingen går miste om ett ev. guldkorn, nya diskussionsämnen dyka upp, belysas från olika aspekter, och rätt vad det är, ha ett par högljudda stavelser halkat ut i korridorerna... Resultatet låter inte heller vänta på sig! Dörren öppnas, en vit, ack, så välkänd silhuett avtecknar sig i mörkret, och en beslöjad röst förkunnar med fröken Urs precision, vad klockan är slagen. Mållösa ligga vi där, möjligen hörs en föga övertygande snarkning från någon försigkommen patients läppar. Vem hade tänkt på nattsyster, och vem kunde förresten uppfatta de smygande fjäten å la indian på mjukaste mockasiner, när diskussionens vågor gå jättehöga, eller en nervkittlande spökhistoria håller oss andlöst fångna? — Med en övergiven suck kryper vi djupt ner i filtarnas iglo, kastar en sista blick ut i den klara vinternatten och konstaterar, att nu för tiden består livet av till 90 % missräkningar och krossade illusioner, och glider så småningom in i ett allt försonande nirvana.

Snow-white.

En trevlig kostymbal på Uttrans sanatorium

Snön ligger djup och vit över nejden, och fullmånen gjuter sitt klara sken över den vackra vintertavlan. Det är gnistrande kallt, men från de hundrade fönstren på Länssanatoriet vid Uttran lyser det intensivare och varmare än vanligt. — Varför? Jo, denna torsdagskväll skall årets första — och kanske sista — kostymbal gå av stapeln.

En längre tid har Patientföreningens nöjeskommitté med förstärkning av husmor arbetat på förberedelserna för "den stora kvällen". Det är en kolossal massa detaljer, som måste ordnas, när det gäller en fest av sådana "gigantiska" mått, som här är fallet. Den största svårigheten var naturligtvis dräktfrågan, men också den klarades galant med tillhjälp av patienternas fantasi.

Äntligen var "tysta turen" slut, och nu återstod en halvtimme till kvällens första programpunkt: kaffet. (Inom parentes sagt, så brukar sjukhusledningen i vanliga fall kosta på en fest-

middag, men av lättförklarliga skäl kunde det inte bli någon sådan denna gång). Signaturen, som är inackorderad på en av de manliga avdelningarna, fick se, hur herrarnas individuella förberedelser forcerades. Det rakades och tvättades, borstades och putsades utan like, och när klockan var halv fem, samlades alla till det omtalade festkaffet. Stämningen var god, men något nervös, särskilt hos det kvinnliga inslaget — uppe på salarna väntade ju dräkterna!

En timme var anslagen till omklädningen, så det gällde att skynda på, om man skulle bli färdig i tid till uppträdandet. Nu arbetades det febrilt på salarna, och på en liten stund framtröllades sköna spanjorskor och förnäma rokokodamer, ståtliga militärer och grymma banditer.

Klockan sex samlades alla åter, förvandlade till oigenkännlighet. Matsalen var festligt smyckad, och vid den ena kortsidan var en stor estrad uppbyggd. Där hade "Vagabonds" riksbekanta musik- och sångkvintett tagit plats. Programmet inleddes med en dansuppvisning av tolv utvalda par. Det var en fröjd för ögat att se de färggranna paren dansa polonäs till musik av "Vagabonds". Efter denna vackra dans följde ett verkligt praktprogram av den spirituella kvintetten. Det blev omväxlande sång och musik; såväl amerikanska schlagers som svenska bondlåtar. När uppträdandet var slut, vidtog modern dans till Elmroths orkester. Det dansades ordentligt, och både gammal och ung rörde på benen.

Efter någon timmes dans blev det en liten paus, och Sten Hedin sjöng "Wien mina drömmars stad" och en vals ur "Ökensången". Som vanligt blevo hans nummer mycket uppskattade.

Sedan fortsatte dansen ännu några timmar. Där dansade under serpentinregn "kapten Bölja" gammal vals, mörka senoritor tango och sköna rokokodamer wienervals!

I en liten paus utdelades tre priser till de bäst kostymerade. Första pris fick den genomtrevlige "Kapten Bölja" Alias Ernst Rydberg. Andra pris tog den lilla söta tyrolerflickan Maj-Britt Eriksson och "A-barnen" fingo nöja sig med tredje.

Men klockan närmade sig det magiska klockslaget, då allt detta roliga måste sluta och det dröjde inte länge, förrän en röst hördes: "Sista valsen!" Alla togo sista chansen, och det blev med ens överfullt på det stora dansgolvet. Snart hade de sista tonerna förklingat, och nu återstod endast en programpunkt, ett solonummer av Sten Hedin. Han sjöng "Land du välsignade" av Ragnar Althén.

Så var denna lyckade kostymbal till ända och ett glatt minne blott.

Slin.

Prenumerera på

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

för år 1940

Ni behöver endast insätta 5 kr. å vårt postgirokonton, 154420, Götgatan 83 II, Stockholm, så kommer tidningen i korsband hela detta år.

(Lungsjuka erhålla tidningen för 3 kr.)

Solens son.

Forts. från sid. 16

och då, men han sov tungt med hastigt flämtande andetag, och det gurglade långt nere i bröstet för var gång han drog åt sig andan; han hostade i sömnen hårt och ihåligt.

Och maran slog klorna i honom.

Han vadade över en bred älv full av is. Is... is överallt. Han arbetade förtvivlat för att pressa sig fram mellan isblocken för att komma undan en jättehund med ett gap, som dreglade glödande järnstycken och flammor. Hunden var så tätt inpå honom, att flammorna ur hans käft brände luffaren efter hela vänstra sidan. Och nu var hunden alldeles över honom, klämden käften över hans vänstra axel. "Hjälp... hjälp!"..

Ett skallande skratt väckte honom. Virrig av sömnen och drömmen rusade han upp och stirrade vilt omkring sig. Så urskiljde han en man strax framför sig och kom fort till sans och fattning.

Mannen, som stod där, var klädd i blå kavajkostym, randig celluloidkrage och vegamössa, och luffaren fick brått att flänga av sig hatten och hälsade ödmjukt.

"Nånå, då ä' ingenting farligt!" hälsade mannen i celluloidkragen med skrattet ännu kluckande i halsen "Maran ä' inte så roli' att få över sej," sa han i faderlig ton och tillade sedan med förmansmyndig ton: "Bergman här säger, att ni är arbetsökande. Vi behöver några man nu, så ni kan få börja bland utsättarna efter middagsrasten. Sköter ni er ordentligt, kan jag garantera, att ni inte ska behöva traska landsvägen hädanefter."

När mannen gett detta besked, gör han helt om på klacken och går med värdigt avmäta steg mot utgången och försvinner om knuten.

Så snart verkmästaren försvunnit kom rostaren fort fram till luffaren och rapporterade ivrigt:

"Ja, tala må "Verkis", när han kom. Sa' att ja' kände dej oppifrån Hofors å att du ä' en riktig grovhugger te å stå i. Nu får du bo hos mej, för här ve bruke' finns inget ongkars-hotell; å nu går vi hem å äter medda för då fattas in' mer än en kvart, å "Verkis" gick opp i femman, så han kommer int' tebakars....."

*

Med hjälp av en lång tång, som hänger i en kätting ner från en bjälke, står smeden vid sidan om hammaren och vänder det vitglödga järnstycket på städet. Gnistorna sprutar i kaskader om hammaren och smeden; jorden skälver under de tunga slagen, och hävarmarna suckar och gnisslar i lederna. När stycket är färdighamrat, rycker smeden i en spak till vänster om sig, och hammaren stannar halvvägs i uppfarten, sedan kniper han till med tången mitt på järnstycket, hänger sig med hela kroppstygden på tångskänklarna och knycker till och släpper blixtnabbt, och järnstycket far ett par meter utåt golvet.

Och rostaren visar beskäftigt luffaren, hur han ska med en annan lång tång, som också hänger i en kätting ner från en bjälke, fånga upp järnstycket och lägga det på en kärra med två små hjul. När han så får tre järnstycken på kärnan, ska han skjuta ut den efter bryggan bort till magasinet, lägga upp godset i en trave därinne och med en rödkrita rita ett u med ett streck snett över på varje stycke.

Timme efter timme fångar luffaren upp järnstycken från golvet, lägger dem på kärnan och följer i raden av de andra utsättarna bort över plankbryggan och in i magasinet, lägger upp godset i traven och ritar med rödkritan ett u med ett streck snett över på varje stycke.

Skriv i kväll!

efter prospekt
från **HERMODS!**

Men för varje gång han kommer utanför dörrarna med sin kärra, stannar han några ögonblick och tittar upp mot den askgrå himlen. Regnet det grå, kalla regnet strilar och strilar.

"Hur länge ska vi hålla på med det här jobbet?" frågar luffaren rostaren, där de stå framför ugnen och värmer sig i väntan på att ångvisslan ska ge signalen till den nya arbetsdagens början.

"Hur länge?"

Rostarens underkäke faller ner med ett knakande ljud, och han stirrar på luffaren med vitt utspärrade ögon och gapande mun.

"Hur länge!"

Som om det kunde angivas i månader eller år!

Hur länge!

Tills krafterna är slut, och man inte dög längre..... Givet! Men allt detta rör sig dimmigt i hjärnan på rostaren, virvlar om konturlöst därinne som dimmorna och ångorna i smedjan. Och luffaren får inget svar. Bara en skygg, nästan skrämmande blick ur rostarens kvalmiga ögon.

Ångvisslan tjuter; hamrarna börjar dunka och brumma, kättingar skramla; gnistregnet sprutar. Och i raden med de andra utsättarna springer luffaren med sin kärra.....

"Steppar ni ut på vischan, när ni tröttnar på knöset och lämnar in prylarna?" frågar luffaren kamraterna, när de står och pustar ut inne i magasinet.

"Tröttnar?"

"Ja, tröttnar på jobbet?"

"Tröttna?"

"Tröttna!"

En sån lustig en att fråga!

Att tröttna på det som ger hus och hem och mat att dela med hustru och barn..... Att tröttna på betingelserna för möjligheterna att leva livet ut och svetsa ihop länkarna mellan evigheterna!

"Tröttna!" En skojig prick, luffaren! Tröttna!"

Männen skratta men skaka avvisande på huvudet: "Inte tröttna på ett stadigt jobb! Man kan vara glad, så länge man har det!"

"Men om sommaren! När myggorna dansar i skuggan under träden, luften står tjock av dofter från vallar och ängar och solen hänger rakt upp....."

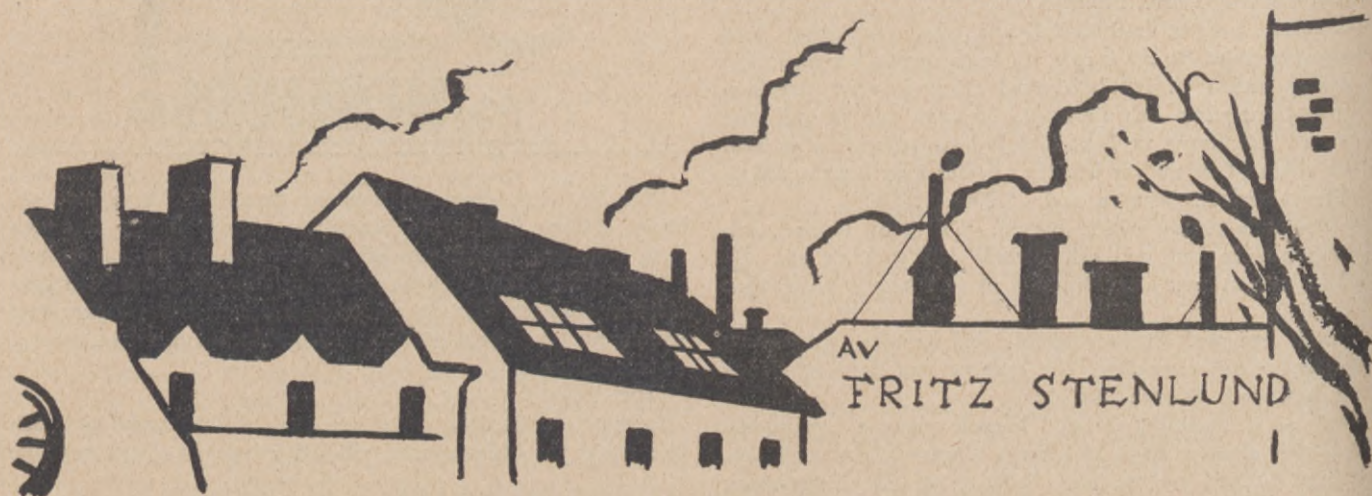
"Å, det är inte så lång stund solen ligger på här", säger en. "Berget skuggar ända fram på eftermiddan, så då blir aldrig så gassigt....."

Då ler luffaren. Ler så båda hans vita tandrader lyser fram mellan de skäggiga läpparna, och han går ut på bryggan och ställer sig och stirrar mot skyn. Regnet har upphört att falla; tunga moln jagar varandra.....

Utsättarna halvspringer med sina kärror mellan smedjan och magasinet, mellan magasinet och smedjan. I raden som sista man springer luffaren med sin kärra kvart efter kvart, timme

Åtta säkerhetsmål

I ett gammalt hus, högt uppe över allt vimlet och bråket i Klara, hade finsnickare Öberg sin ateljéliknande verkstad. I höga travar stodo gamla möbler, som skulle renoveras. Just nu stod Öberg vid snickarebänken och skar ut figurer i något svart träslag. De skulle fällas in i locket på en sekretär. Öberg var konstnär.

När han stod där fördjupad i sitt arbete, kom en solstråle in genom takfönstret. Den föll över hans tunna, en aning gråsprängda hår och den glittrade i hans kupiga glasögon och tvingade honom att se upp mot ljuset. Det verkade varligt i dag, trots det, att molnen jagade tunga och vinden tjöt i fönsterspringor och skorstenspipor. Öberg log mot solskenet, ty han var en drömmare. Och i inspiration tog han en penna och skisserade upp blommande guldreng på sekretärlocket.

Öberg var en skapande konstnär, och därför hade han det svårt. Han var inte praktisk i affärer, och hade det inte fun-

etter timme. Svetten lackar utför hans skäggiga kinder. Men han räknar inte styckena och summerar ihop förtjänsten per timme, per dag. Tiden står still för honom, är en meningslöshet liksom springet med kärran, och han glömmar ibland att rita ett u med ett streck snett över på styckena han lägger upp i traven. Men han glömmar aldrig att stanna ett par ögonblick för var gång han kommer utanför dörrarna och kisa upp mot de jagande skyarna.

Plötsligt stannar han mitt på bryggan, släpper kärrans skalmar och kastar upp huvudet och drar ett djupt andetag.

"Å, se solen!"

Hans ansikte lyser, näsvingarna skälver, och han sträcker händerna mot skyn.

"Se..... Solen!"

Med ett jublande skratt svänger han hatten mot solen, svänger den i en chevaleresk hälsning mot kamraterna, mot fabrikslängan, hoppar ner från bryggan och går med spänstiga, lätta steg och svajande armar bort efter stigen uppför berget mot landsvägen medan solen kväller i kaskader mellan ett par kopparfärgade moln.....

Herbert Malmback

nits en och annan välbärgad konstläskare, så hade nog allt gått på tok. Han var en ensam drömmare i det larmande Klara.

Nu kom hans lärling från frukosten. Det var en sexton års pojke, som hade kropp som en tolvårig, en liten arbetare, som växt upp bland sju syskon i ett fabriksamhälle. Han var blek och kutande och hasade över golvet med knäande steg. Engelska sjukan hade satt sin prägel på honom. Han tänkte väl också bli konstnär liksom mästaren, men ännu förstod han inte meningen med mästarens knäpande med smådetaljer, och ännu hade han inte lärt sig att hantera verktygen med den kärlek och den respekt som krävs. Men han var villig och flitig. Han arbetade sig svettigt med sandpapperet och filen, han knogade och bar och försökte visa mästaren, att han ville arbeta och hade starka händer.

Han såg upp till mästaren med aktning och respekt. Förut hade fadern varit hans ideal. Han hade omedvetet lagt sig till med faderns sätt. Den kutande hållningen och den knäande gången var ett tydligt arv efter fadern — en utsliten, trött proletär.

Öberg gav lärlingen en vänlig blick.

— Du skall ruta av den här byrån, sade han. Men var rädd om händerna.

— Jadå.

— Och säg till mej, om du hittar någonting under färglagren. Jag tror att det finns. Sekelskiftets rika människor voro ofta barbarer. De läto smeta spackel och färg över dyrbarheter. Men det där måste du läsa dig till.

Öberg ville nog säga mycket mer, men han hejdade sig. Han hade som princip att sakta och varligt undervisa pojken.

— Man ska inte slänga för stora köttstycken i gapet på en ständigt hungrig, bredkäftig kråkung, brukade han säga.

Och pojken var på sätt och vis lik en hungrig kråkung.

Nu arbetade de under tystnad, och friden sänkte sig över verkstaden.

*

Öbergs lärling var på väg till färghandeln. Han gick förbi tapiseriaffären och i dörren stod hans barndomskamrat Gullan och log mot honom.

— Tjänare, sade hon.
 — Hej, svarade pojken.
 De sade någonting om vädret och annat, som inte intresserade dem. Men stämningen mognade och Gullan sade:
 — Om vi skulle gå på bio i kväll?
 Pojken svarade ingenting och då mulnade Gullan.
 — Du vill aldrig gå med dit, där det kostar någonting.
 Han samlade sig och sade:
 — Jag ska fråga hemma.
 Då brast Gullan ut i skratt.
 — Är du en barnunge, som måste be om lov?
 Han rodnade, men hans varma blick vek inte ifrån henne.
 — Tjänare, då! sade Gullan.
 Men just som hon skulle gå, fick hon se honom böja sig ner och ta upp någonting från gatan.
 — Vad hittade du? frågade hon.
 — En säkerhetsnål.
 — Asch!
 — Bra att ha, sade han. Knäppte upp kavajen och visade, att han hade flera fastsatta i fodret. Det blev nu åtta stycken.
 — Så larvigt, sade Gullan och gick.
 Och pojken fortsatte sin väg.
 När han kom tillbaka till verkstaden, stod Öberg och såg ut genom fönstret och visslade tankfullt.
 — Det här var ju ett elände, sade han. Jag har ju glömt betala kvartalshyran.
 — Då får väl Öberg göra det.
 — Javisst. Men pengar?
 — Har Öberg fått av grevinnan? Det var ju två tusen för de där möblerna?
 — Visst katten! sade Öberg, tog telefonen och ringde.
 Om en stund var pojken på väg till Ladugårdsgårde, där grevinnan bodde. Han blev insläppt av en tjänsteflicka, som tittade förvånat på hans lappade, urväxta kavaj, hans alltför korta byxor och hans skor, som hade stora fläckar av gips och lim. Hon ämnade kanske låta honom stå i tamburen, men grevinnan kom.
 — Kära barn, kom in, sade hon.
 Det var ett fint rum han kom in i, men han kände sig inte bortkommen, ty grevinnan log så vänligt mot honom. Hon var en ståtlig dam med grått hår och hennes röst var mild. Hon räknade upp pengarna och lade in dem i ett kuvert.
 — Du tappar väl inte pengarna, förmanade hon.
 — Nej, sade han tryggt, jag stoppar dem i innerfickan.
 Så knäppte han upp kavajen och visade, att han hade en ficka till vänster. Och där sutto de åtta säkerhetsnålarna uppträdda. Fodret var dåligt, det var lappat många gånger och nu var det också hål på lapparna.
 — Har du inga andra kläder? frågade grevinnan.
 — Jo, jag har min läskostym. Men den kan man ju inte ha till vardags, som frun förstår.
 Grevinnan log. Hon satte sig på en stol, drog pojken intill sig, stoppade ner penningkuvertet i hans ficka och klappade honom liksom i förbigående på huvudet.
 — Man kunde ju häkta igen fickan med nålarna, sade pojken.
 Det kunde man ju. Grevinnan grep sig verket an, och så kunde hon släppa iväg pojken med en förmaning att se upp för bilar och spårvagnar.

*

Det var en sexton års pojke
 med en kropp som en tolv-
 åring. . .

på allt, vad han hade gjort. Skulle han hinna med det, innan han blev för gammal, och tjänade det egentligen någonting till? Egentligen skulle han vilja gå ifrån alltsammans. I Paris visste han ett litet hus i en gränd, där det bodde fattiga, skönhetsälskande människor. Där hade han varit många gånger, och han drömde sig ofta dit, när vardagen blev grå. Och nu satt han på hyvelbänken och drömde om Louvrens konstskatter, om en blommande kastanj på en bakgård i Paris, om leende, glada människor och om sin fiol — ja, var fanns den nu? Den låg kvar där nere och le patron tog kanske fram den ibland och visade den för sina gäster och sade, att på den brukade svensken från polcirkeln spela något, som var underligt och som hette Horgalåten.

Det mörknade och nu tändes gatlyktorna. Då for han upp ur sina drömmar.

— Pojken!? Och pengarna! Vad i all världen — — —

Han visste inte, vad han skulle tro. Hade pojken råkat ut för någon olycka? Eller tagit pengarna och — nej aldrig!

Då kom pojken. Han stod flämtande och andfädd nere vid dörren. Öberg såg, att han var upprörd.

— Tala nu lugnt och sakta, sade Öberg.

Då berättade pojken sin historia baklänges, som han alltid brukade göra, när han var upprörd.

— Polisen ville ha mej kvar, men jag smet.

— Jaha, sade Öberg avvaktande.

— Det var en bil i Hamngatsbacken och det regnade, så att det var slirigt.

— Du är ju aldeles genomvåt. Och kavajen är söndersliten, sade Öberg.

— Bilen slirade upp på trottoaren och slog omkull mej. Sen vet jag ingenting, förrän jag låg i ambulansen. Men när jag kom till sjukhuset, gick jag inte in, för det var inget fel på mig. Då måste jag gå med till polisen, och där fick jag sitta länge och ingen brydde sig om mej, och då smet jag.

Han knäppte upp kavajen, plockade bort säkerhetsnålarna och tog fram penningkuvertet.

Öberg sade ingenting. Han tog tio kronor och gav pojken dem.

— Tag dem, sade han.

— Inte ska jag ha så mycket pengar, sade pojken.

— Gå nu, sade Öberg och sköt ut pojken genom dörren.

Och så tog han av sig glasögonen och torkade dem. De hade blivit immiga.

(Forts. å sid. 27)

Nu hade det börjat regna och det blev halvskumt på verkstaden. Öberg lade ifrån sig skärjärnet, satte sig på hyvelbänken och såg ut mot det grå: Han var tankfull. Han tänkte

STOCKHOLM

Det finns hos Pub!

Ja, vad Ni än för tillfället råkar önska Er, så passar vårt slagord in. Det ligger mycket mera bakom detta — "det finns hos Pub" än vad man föreställer sig första gången man ser det. Och inte nog med att det finns hos Pub — det finns också i bästa kvalitet, största tänkbara sortering och till priser, som äro överkomliga för var och en.

Paul U. Bergströms A.-B. Stockholm

Försäkra Eder i
ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA
Område: Stockholms, Uppsala och Gotlands län. Över 100
lokalsjukkassor underlättat medlemskap. — Begär upplys-
ning Drottninggatan 17, Stockholm. Tel. 11 87 54, 10 12 66.
Sök inträde medan Ni är frisk, då sjukdom drabbar Eder är
det för sent! Inträdesålder 15—39 år.

RUNEBORG & WRETSTRÖM

METALLFABRIK
Inneh.: **A. Runeborg**
Upplandsgatan 1, Stockholm. Tel. 11 09 71.
KASSA-, BANK- och PULPETRÄCK

Vid val av Golvbeläggning
rådfråga alltid

A.-B. BLIDBERG & PÅHLMAN

Specialfirma för golv.
Rådmansgatan 56 (inv. Sveavägen) — Tel.: växel 23 25 75
"Rätt golv på rätt plats."

KORKMATTOR — VAXDUK GÅNGMATTOR m. m.

köpes bäst och billigast hos
Linoleum Aktiebolaget
ADOLF FREDRIKS KYRKO. 13

Sjö- och skogstomter å Tyresö

Samtliga tomtområden visas dagligen genom
TYRESÖ FÖRVALTNINGS A/B.
Telefon Tyresö 14

Landéns LAVENDELTINKTUR

Bästa ansiktsvatten
Hos parfymhandlare i hela landet
till 2, 4 och 8 kronor pr flaska.

Det bästa är gott nog!

Vid köp av SKIDOR se till att Ni erhålla av
BRÖDERNA SANDSTRÖMS välkända fabrikat.
BRÖDERNA SANDSTRÖMS SKIDFABRIK A.-B.
GÖTGATAN 134 — STOCKHOLM
Sportaffär: Norrlandsg. 31—33. Specialité: Fjällutrustning.

A.-B. Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS - STOCKHOLM — Tel. 10 22 76, 11 11 92
Postgiro 47 39

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker.
Moderna stilar. Snabbt utförande — Moderata priser

Ohlssons

Tekniska Fabrik,
STOCKHOLM

Tel. 25 68 81, 25 68 82

== T J Ä R A

Vart Ni går i världen

så blir vandringen lätt i SKODON av
KEMBELS HANDMETOD

BUTIKER:
Drottninggatan 65

S:t Paulsgatan 6 B

Upplysningar om ELDBEGÄNGELSE

lämnas av Svenska Eldbegängelse-Föreningen, Sveavägen
25, 2 tr., Stockholm. Tel. 20 22 00, 20 22 80.
Kremationsavgift för medlem särskilt låg. För inträde som
medlem fordras endast en ringa engångsavgift 5 eller 10 kr.
Föreningens tidskrift "Ignis" kr. 3 pr år (12 nr.)
Föreningens Minnesfond samlar medel till behövande
änkor och barn.

SV. ELDBEGÄNGELSEFÖRSÄKRINGSKASSAN befriar de
efterlevande från alla kostnader och bestyr med en avli-
dens begravning. Låga premier.

OSKARSONS LAGER

MANUFAKTUR, TRIKÅ OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25
Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

Man är osäker om mycket, men säkert är att möbler
köpas fördelaktigast hos

Kooperativa Möbelaaffären

Klarabergsgatan 42 STOCKHOLM Tel. 20 25 01
Strax ovanför Drottninggatan.

TEGNÉR

Nya, moderna lokaler
Tegnérsgatan 1 — STOCKHOLM
(hörnet Regeringsgatan—Roslagsgatan)
Tel. 11 70 00 — 11 70 01

Tekn. Fabriken Nitor A.-B.

Kungl. Hovleverantör STOCKHOLM
Tillverkar **Bonvax**, fast och flytande, Rengöringsmedel
och tvättmedel m. m.

ESKILSTUNA

HANSSON & SVENSSON

BYGGNADSFIRMA
Svengrens-gatan 4, ESKILSTUNA. Telefon 21 15
Alla slags ny- och ombyggnadsarbeten samt
reparationer utföras. **Införda kostnadsförslag.**

BETALD ANNONSPLATS

ESKILSTUNA

Martin Nordvalls Plåtslageri

Bergsgatan 4 Tel. 24 35. Ankn. bost.

Utför allt som tillhör yrket.

Reellt utförande! Humana priser!

Göteborgsmagasinet

Kungsgatan 6 ESKILSTUNA Telefon 9 69

REKOMMENDERAS!

A.-B. CARLSSON & MYRBERG
(Auktoriserad vattenledningsentreprenör)

Tel. 487 o. 433 — ESKILSTUNA.

Kontor, verkstad och lager: Köpmangatan 34.

UTFÖRA: Värme-, ventilations- och sanitetsanläggningar.
Vatten- och avloppsledning. Reparationer utföras.

Köp Eder KAPPA

i ESKILSTUNA KAPPMAGASIN

KJERSELL & HELLQVIST

Rådhusorget 5 Telefon 30 62.

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG

METALLVARUFABRIK

Eskilstuna Telefon 13 64

Husgerädsvaror i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

GÄVLE

Organisera köpkraften

Förbilliga levnadsomkostnaderna

Köp i **KONSUM ODEN**

PIATNIK:S SPELKORT

Eleganta — Hållbara

Thebe Special Tobaksblandning för finsmakare.

KNUT JOHANSSONS EFTR. - Drottningg. 14

(intill Roxy) Tobaksh. Tel. 758

ERNST G. WAHLSTRÖM

MEJERIFIRMA

Etablerad 1907 — 5 Smedjegatan 5

Tel.: Kontoret 3390, 790; d:o med ankn. 799. Postgiro 29980

Prima mejeriprodukter i parti och minut.

WADMANS BRYGGERI

Aktiebolag -:- G Ä V L E

Specialitet:
PILSNER

Tel.: 46 o. 46 46
Rekommenderas!

VI INRAMA ALLT — Elegant — Billigt

Gävle Glasmästeri A.-B.

N. Centralgatan 8 — GÄVLE
Telefon 27 81 och 30 82

GYNNA ANNONSÖRERNA!

MALMÖ

KÖP

NIVELLA-Strumpan

NORRKÖPING

allt flera medlemmar

visa ökat förtroende för
den kooperativa rörelsen

Mor Annas HEMBAGERI & KAFFESTUGA

Hospitalsgatan 23 — Norrköping — Telefon 222 26

Beställningar mottagas tacksamt!

Eric W. Jonsson

MURBRUKSFABRIK

Tretong, Mellanväggspaltor, Grus, Sand, Singel, Makadam

STOCKHOLMSVÄGEN 16 — NORRKÖPING

Tel. 204 75, 240 66, bost. 215 38

BYGGMÄSTARE

HARALD CLAESSION

Munkgatan 17 — Norrköping — Telefon 212 67

Utför allt vad till yrket hör. Infordra offert.

Gustaf Nystrands Eftr.

NORRKÖPING

KOLONIALVAROR — KAFFE — SILL

Telefon 200 10—214 87

A.-B. CHARLES WEYDE

NORRKÖPING

FÄRGER — KEMIKALIER — TAPETER — OLJOR

VIKBOLANDS SPARBANK

DROTTNINGGATAN 45 NORRKÖPING

Gottgör högsta gällande ränta på insatta medel.

Byggmästare Karl Holmberg

V. Nygatan 22 — Telefon 20574

Nybyggnader, Reparationer, Värderingar, Besiktningar

BETALD ANNONSPLATS

K. E. NYSTRÖMS Finbageri

N:a Kungsgatan 18 NORRKÖPING Tel. 225 89

Rekommenderar sina förstklassiga Brödtillverkningar.

NORRKÖPING

Snickerifabriken Kondoren

Tel. 200 82 von Leesengatan 1 Tel. 209 32
NORRKÖPING Fabriken grundad 1862

Erik Westrén - Plåtslagare

Vasagatan 12 NORRKÖPING Telefon 243 64
Utför allt i yrket omsorgsfullt, fackmässigt
och till humana priser.

FRITZ H. PETERSON
UR- & OPTISK AFFÄR

Drottninggatan 46 — NORRKÖPING — Tel. 211 98
Reparerar alla slags ur och glasögon
För allt arbete lämnas garanti

Frökatalogen 1940

FRÖ — LÖKAR — VÄXTER sändes på begäran gratis.
ALGOT HOLMBERG & SÖNER A.-B.
TRÄDGÅRDSAVDELNINGEN NORRKÖPING

KAJSAS HEMBAGERI

V. Nygatan 15 NORRKÖPING Tel. 230 28
REKOMMENDERAS!

NÄSSJÖ

Nässjö Tricotfabrik

rekommenderar sin tillverkning av
ALLA SLAGS TRIKÅVAROR
i såväl Lahmans som billigare kvalitéer.

SKELLEFTEA

Bröderna Forsslunds Automobilaffär
Storgatan 26, SKELLEFTEA

Förstklassig bilverkstad med moderna maskiner och
verktyg. Cylinderborrningar etc.
Telefoner 5 03 och 6 10.

ALLAS GEMENSAMMA INTRESSE

är låga varupriser. Nedbringa Edra levnadskostnader ge-
nom Kooperativ samverkan. — Gör Edra inköp i
SKELLEFTEÅORTENS KOOP. HANDELSFÖRENING
förening för lägre levnadskostnader

TORSHÄLLA

Köp billigt

Köp i

KONSUM, Torshälla

UMEÅ

OLOFSSON & C:o — PLÅTSLAGERI

Haga, UMEÅ Tel. 10 36, 10 33, 10 34
Takseparationer — Allt slags Plåtslageri och Rostfritt.
FÖRTENNINGAR

UPPSALA

FIRMA NILS WALLIN

FISKAFFÄR — SALUHALLEN

Telefon 12 82 UPPSALA Telefon 12 82
DAGLIGEN FÄRSKA VAROR

BYGGNADSFIRMAN

O. ROSÉN

Eriksgatan 20 UPPSALA Tel. 20 83
RITNINGAR OCH VÄRDERINGAR UTFÖRAS.

K. F. EKS

SMIDES- & MEKANISK VERKSTAD

Svartbäcksgatan 79 Telefon 19 88
Utför: Nitade och helsvetsade järnkonstruktioner, byggnads-
och ornamentssmidern, cementblandare, elektriska svetsning-
gar samt allt vad till yrket hörer.

ALBIN ANDERSSONS EFTR.

E. ALBINSSON

KOPPAR-, BLECK- & PLÅTSLAGERI

Kungsängsgatan 22 — Telefon 771
Utför koppars-, bleck-, plåtslageri- och rostfria arbeten.

Gunnar Lindbergs Fiskaffärer

FISKHALLEN. Tel. 5 93, 31 37 — FISKHALLEN
Efter affärstid tel. 37 75

Dagligen nyinkommen Färsk Fisk, bästa sortering samt Salt
Lax, Böckling, Rökt Al, Råkor. Större förbrukare partipris.

BETALD ANNONSPLATS

Gäller det MÖBLER - MATTOR - GARDINER. Besök då

MÖBELKOMPANIET

AHL & WALDÉN
Vaksalagatan 24 Uppsala Tel. 11 33

VÄSTERÅS

EKIPERA EDER HOS

J. Clasings Herrkonfektion

Smedjegatan 12 VÄSTERÅS Telefon 41 73

(Forts. fr. sid. 23)

I porten tvärs över gatan stod Gullan och en yngling, som hade hatt och överrock. Hon fnissade, när hon fick se sin barn-domskamrat komma i sin trasiga kavaj och med sin gammal-manslunk.

— Har du hittat några fler säkerhetsnålar? slängde hon till honom.

Så tog hon den välklädde ynglingen och gick med lätta danssteg neråt gatan.

Men pojken i den trasiga kavajen tänkte inte på, att det kunde ligga någon ond mening i hennes ord. Han var bara trött — nöjd och trött.

Fritz Stenlund.

— Pst! Vaktmästaren!

— Ett ögonblick, herrn.

V Ä S T E R Ä S

BRÖDERNA HEDBERGS

BEKLÄDNADSAFFÄR, Västerås

REKOMMENDERAS

Telefon 92

Telefon 92

Nya Kemiska Tvätten

(Gamla mejerigården)

VÄSTERÅS

Tel. 25 20

Sturegatan 11

Mottager kostymer och kappor till tvätt och pressning.

REKOMMENDERAS!

Edra inköp av

KAFFE, FRUKT och KONSERVER

gör Ni med fördel hos

KRAFFT & Co EFTR. - Västerås

SMEDJEGATAN 7

Telefon 85, 450

TRE PUNKTER

- Vår hållbara permanent
- Vackra lockfrisyrer
- Oljebehandlingar

FREJA DAMFRISERING — Geijersgatan 3 — Tel. 38 29

VÄSTERÅS K. Nordkvist B. Bjerström

EDVIN ERIKSSONS MASKINAFFÄR

V Ä S T E R Ä S

Telefon: 18 52 och 14 33

Vårt maskinlager inrymmer ständigt en rikhaltig sortering av såväl nya som begagnade verktygsmaskiner.

SPORTHANDLA hos IDROTTSMAGASINET

A.-B. J. RYTTERQVIST

VÄSTERÅS

Tel. 14 11

18 Stora gatan

Stadens äldsta och mest väl sorterade specialaffär i branschen.

ROOS-NEON, VÄSTERÅS

VI REKOMMENDERAR VÅRA TILLVERKNINGAR AV

Dam- & Barnhattar

vilka finnas i rikhaltigt urval och senaste modeller.

VÄSTERÅS STRÅ- & FILTHATTFABRIK A.-B.

Tel. 5 98, 19 58

Allt i klädväg för barn och ungdom

av prima kvalitéer och i största sortering

ELIN JOHANSSON & Co. EFTR.

Bertil E:son Strand

Hörnet av Vasagatan och Hantverkaregatan VÄSTERÅS

Telefoner 8 16 & 13 89

Rasmussons Blek- & Plåtslageri

(E. WINDAHL)

Allégatan 4, Västerås. Tel. 11 67, Bostad 25 67

rek. till utförande av allt vad till yrket hör.

Svetsningsarbeten: Cisterner, rör m. m.

Beslagning av diskbankar med rostfri plåt.

BORÅS LAGERBOD

Tel. 27 49

Stora gatan 7

Tel. 27 49

Specialité:

STRUMPOR — TRIKÅ — ARBETSKLÄDER

Jangels Manufakturaffär

SPECIALITET KLÄNNINGSTYGER

Stora gatan 44.

Länstidningens hus

Telefon 36 00

VÄSTERÅS

SPECIALIST TILL EDER TJÄNST

Lämna Edra inkassouppdrag med förtroende till

VÄSTERÅS JURIDISKA INKASSO- & AFFÄRSBYRÅ

Ombudsman Harry Ericson, Stora gatan 11, Västerås.

Tel. 23 55. Energisk behandling. Lägsta arvoden.

Säker redovisning.

Nya Bryggeri- & Mälteri A.-B.

i VÄSTERÅS

REKOMMENDERAR SINA LÄSKE- och MALTDRYCKER

Telefoner 39 och 182

Telefoner 39 och 182

LINNEVAROR

Vävnader, draperiväv, gardiner, täcken, filter, mattor m. m.

i största sortering och högsta kvalitéer till lägsta priser i

MÄLARDALENS LINNEMAGASIN

Skultunavägen 6 — Telef. 15 21

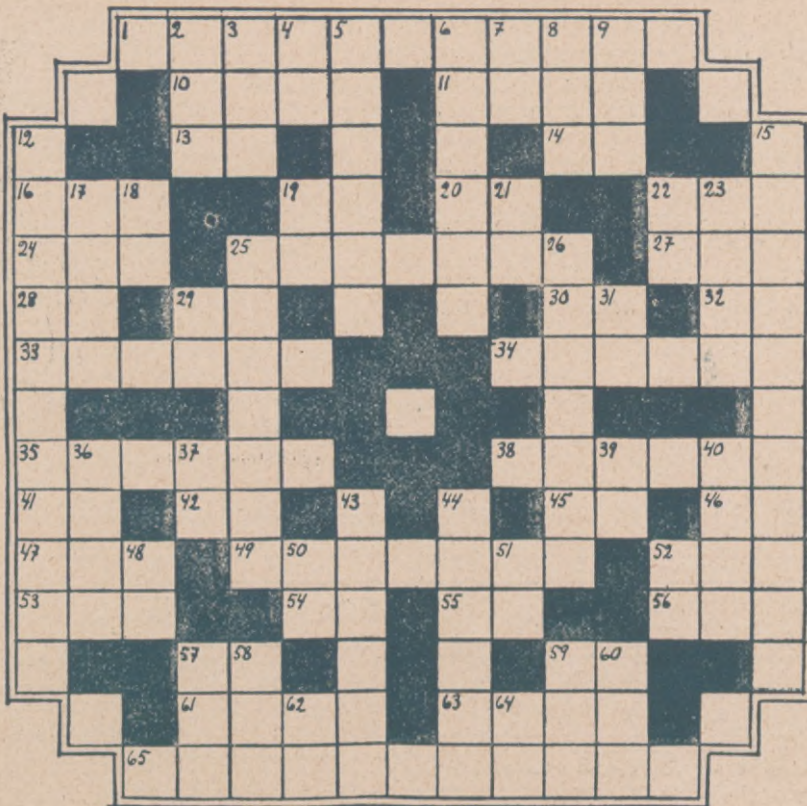
V Ä S T E R Ä S

Vågrätt:

1. Ha vi rikligen undfåg-nats med på sistone.
10. Mäktigt viktig i minera-de farvatten.
11. I limpa och likör.
13. Madrassfyllning i en del trakter av vårt land, kreatursfoder i andra.
14. På vakt kring diktatorn.
16. Blev gift genom sin fa-ders bedrägeri.
19. Räcker att ställa ett litet hus på.
20. Görs för att vi skall få kläder.
22. Blir sällan varmare än noll grader.
24. Lockelse för fina fiskar.
25. Gör man med skepp och tåg och kinkiga fall.
27. Nöt.
28. Bör man kunna för att bli en god spanare.
29. Inte lätt när man är liten.
30. Nästan det viktigaste för en komedienne.
32. Den som tillhör min herre.
33. Kan väl kallas okänd historieskrivare.
34. Lut.
35. Behjärtansvärd uppma-ning på tredje dagen.
38. Lätt och elegant.
41. En fäst är inte så illa, allra helst om våren.
42. Vill den girige mer än vi andra.
45. Säger vi oftast, när vi menar nej.
46. Utifrån.
47. Går över än.
49. Arena för vinterspel.
52. Aker normmännen på med en viss skicklig-het.
53. Farkost, vari otaliga korsordsfabrikanter rott iland trebokstäversproblemet.

KORSORD N:r 2

54. När man säger emot pessimisten.
55. Har en ganska obehaglig arom.
56. Brukar bondängern vara.
57. I limburgerns vilda djup.
59. Suck.
61. Gott att vara när det gäller.
63. Har resten blivit.
65. Mäter kraften i träden.

Lodrätt:

2. Gör trasiga tänder, hu!
3. Det räcker.
4. Har stundom ett sant ord att säga.
5. Under den stora sångarens fötter, och flera stycken balter efter varandra.
6. Ha kommit massvis från Wien.
7. Fortfarande.
8. Luftslojor.

9. Bara en prick.
12. Torde nedkastas från skyn i Schlaraffenland.
15. Finns det visare och skyltar för.
17. Kanske underlig.
18. Läger man innan man skjuter.
19. Enligt sägen blöder den när den blir sårad.
21. I mössan.
22. Så kallad förkortning.
23. Förnamnet på den engelska teaterns universalsalgeni.
25. Finns säkert i de finlandsfrivilligas högkvarter.
26. Förekommer i dessa tider mellan de mest omaka parter.
29. Nummer.
31. Vår floras jätte och nestor.
36. Torde framtiden te sig för sotargesällen.
37. Uttryck för kisens sväråna förakt.
39. Säkrast att spotta i i antiken.
40. Tackades för krigslycka i antiken.
43. Innanför kinderna.
44. Ger mattor av det lud-digare slaget.
48. Skämttecknare av upp-nådd mästarklass.
50. När det gör ont.
51. Kan slå bro på en natt.
52. Såsom.
57. Påstås man kunna nära vid sin barm.
58. Behandling för häststjuv i vilda västern.
59. Bör enligt gourmanden såväl biffen som toddyn och kvinnan vara.
60. Paradis för vintrese-mestraren.
62. Fint i namnet.
64. Sprides enligt elaka tungor av Statens Ved-nämnd över hela vårt land.

Lösningar

till "Korsord nr 2" skola vara oss till-handa senast före den 1 april. Som vanligt blir det en femma för den först öppnade rätta lösningen.

F. ö. gäller som vanligt, att kuvert, innehållande korsordslösning, skall vara märkt, denna gång "Korsord 2". Pristagarnas namn offentliggöras i aprilnumret.

Genom ett förbiseende hade bestämmelserna för januarikorsordet bortfallit. Men givetvis äro dessa desamma som vanligt, alltså en femma i pris och tävlingstiden utgår den 29 febr.! Detta ha också våra intelligenta korsordsläsare insett eftersom "floden" av korsordslösare denna månad varit lika "strid" som någonsin!

Glöm ej att frankera kuvertet. Redaktionen löser ej otillräckligt frankerad försändelse, innehållande korsord. Klistra alltså på ett 15-öres (inom Stockholm 10-öres) frimärke och skriv, som sagt, "Korsord nr 2" på kuvertet.

Lösning till "Julkorsordet 1939".

- Vågrätt: 2. Sia. 4. Julottefärden. 12. San. 13. Far. 14. Ora. 15. Nyp. 17. Avi. 18. Fru. 19. Roy. 20. Sår. 21. Fas. 22. Ett. 23. Iro. 24. Kro. 26. Ras. 27. Sin. 28. Ist. 29. Krans. 31. Ra. 32. MK. 33. Alfer. 35. Krafter. 37. Andesyn. 39. Nikt. 42. Vidi. 44. Sta. 45. Se. 46. Skrå. 47. Eros. 48. Te. 49. Sur. 50. Pip. 51. Egoist. 55. Stegra. 59. Vörda. 60. Idiot. 61. Kvalitetsvara. 65. Två.

- Lodrätt: 2. Strutsa. 3. Aforism. 4. Javakaffe. 5. Unisont. 6. Offer. 7. Tartar. 8. Årorik. 9. Rayon. 10. Enskild. 11. Nyårsfest. 12. Saffranslev. 16. Pro-testerat. 29. Kry. 30. Sens. 33. Anis. 34. Rya. 36. Rikssal. 37. Adoptiv. 40. Krut. 41. Tår. 43. Iris. 52. Gök. 53. Orv. 54. Ida. 56. Eda. 57. Gir. 58. Ros. 62. TT. 63. Eva. 64. Tå.

*

Först öppnade rätta lösningen till julkorsordet hade insänts av herr Axel Åman, Lamms Konvalescenthem, skede, Stockholm, som alltså får första pris, 15 kr. Andra pristagare blev Karin Ahlström, Spångatan 46 C, Malmö, som får 10 kr. och tredje pristagare Tore Törnqvist, Gärdhem, Hillared, som blir 5 kr. rikare. Guldet förmedlas av herr Örnés budbärare.